

Samenwerking
van :

De scholen
van
Erpe-Mere

In teken van de
campagne:

Inzicht in ARMOEDE

Vormingspakket armoede
voor het secundair onderwijs
Erpe- Mere

Verantwoordelijke uitgever:

Welzijnsschakel Ommekeer vzw

053/83.87.61

welzijnsschakelommekeer@live.be

www.welzijnsschakelommekeer.be

In samenwerking met:

OCMW Erpe-Mere

Scholen van Erpe-Mere

Met dank aan:

Lieven De Pril/Koen Sterck:vrijwilligers van WZS Ommekeer

Welzijnszorg vzw

Welzijnsschakels Oost-Vlaanderen vzw

Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen vzw

Met de steun van:

De Europese Gemeenschap

INHOUD

VERWIJZING NAAR HET LEERPLAN	1
LEREN OVER ARMOEDE AL DOENDE	
• De armoede -Quiz (2 ^e gr)	2
• De 'Miss en Mister Solidarity' verkiezing (1e en 2 ^e gr)	5
• Budgetoefening (3 ^e gr.)	7
• Groepswork rond de sociale kaart van Erpe -Mere (3 ^e gr)	10
• Tekenen voor de toekomst! (1 ^e gr)	12
• Knoop mee de strijd aan tegen armoede! (Alle graden)	12
INZICHT KRIJGEN IN ARMOEDE	
• Vier manieren om naar armoede te kijken (3 ^e gr)	13
• Armoede en de verschillende levensdomeinen : verhaal van Sandy (1 ^e gr)	16
• De krachten van mensen in armoede: verhaal van An (1 ^e gr)	19
• Getuigenissen van ervaringsdeskundigen WZS Ommekeer (2 ^e gr)	23
FILM EN VIDEO	
• Film :”De helaasheid der dingen” met nabespreking (3 ^e gr)	24
• DVD:”Och arme” van Welzijnzorg met nabespreking (2 ^e gr)	27
SPELEN	
• Gezelschapsspel : uitgespeeld: (3 ^e gr)	29
• Memoryspel “Ik ben iemand/niemand” (2 ^e gr)	29
VOOR DE LEERKRACHTEN : achtergrondinformatie	
• Vooroordelen: we hebben ze allemaal!	30
• De roman “Ik ben iemand/niemand!”	33
• Omgaan met kansarmoede: Enkele mogelijkheden tot actie	35
VOORSTELLING WELZIJNSSCHAKEL OMMEKEER	39
BIJLAGEN	40

Verwijzing naar het leerplan

Doelstellingen omtrent vierde wereld:

- De leerlingen onderkennen het bestaan van 'kansarmen' in de eigen buurt.
- De leerlingen leren de leefwereld en de krachten van mensen in armoede kennen.
- De leerlingen kunnen hun vooroordelen over mensen in armoede onderkennen en plaatsen. De vooroordelen verminderen of verdwijnen.
- De leerlingen maken kennis met belangrijke maatschappelijke organisaties in de eigen gemeente, gericht op de verbetering van de situatie van mensen die in armoede leven.
- Leerlingen betonen in eigen omgeving interesse voor initiatieven, waarbij mensen het voor het welzijn van andere mensen opnemen.

Doelstellingen voor de projectmatrix:

- Leerlingen kunnen verantwoordelijkheidszin tegenover zichzelf en de te bezoeken organisatie creëren.
- Leerlingen kunnen zich situeren, oriënteren en verplaatsen door gebruik te maken van gepaste informatie.
- Leerlingen kunnen eenvoudige zakelijke opdrachten van beperkte omvang organiseren, uitvoeren en evalueren.
- Leerlingen kunnen samenwerken.
- Leerlingen kunnen onder begeleiding groepsopdrachten uitvoeren.

Maatschappelijke vaardigheden:

- Leerlingen kunnen in de eigen regio de belangrijkste maatschappelijke voorzieningen situeren.

Taalvaardigheden:

- Leerlingen kunnen informatie halen uit gesproken tekst.
- Leerlingen kunnen kritisch omgaan met mondelinge informatie.
- Leerlingen kunnen gespreksconventies toepassen.
- Leerlingen kunnen mondelinge informatie inwinnen.
- Leerlingen kunnen mondelinge informatie meedelen.
- Leerlingen kunnen naar anderen luisteren in een gesprek.
- Leerlingen kunnen hun eigen mening uiten in een gesprek.

De Armoede-Quiz

Onder het motto 'Meedoen is belangrijker dan winnen', organiseert de leerkracht een armoedetest in de klas.

ORGANISATORISCHE TIPS:

De leerkracht verdeelt de klas in verschillende groepjes van bv. 4, 5 of 6 personen of laat de leerlingen zelf hun groepje samenstellen. - Tafels en stoelen worden herschikt, zodat het klaslokaal een echte quizopstelling krijgt. De juiste antwoorden staan vet gedrukt. Onder iedere vraag staat beknopt wat achtergrondinformatie.

1. Hoeveel mensen leven er momenteel (cijfers van 2008) in België in armoede, als je weet dat we in totaal met iets meer dan 10 miljoen inwoners zijn?

ongeveer 400.000

ongeveer 700.000

ongeveer 1.500.000

Ongeveer 15% van de Belgische bevolking leeft volgens de Europese armoedenorm in armoede. Als we dit percentage doorrekenen naar Erpe-Mere komen we op 1900 personen die in armoede leven.

2. 'Nieuwe armen' is een redelijk recent begrip. Hiermee worden mensen bedoeld die arm geworden zijn door bv. een ongeval, ziekte, werkverlies enz. Daartegenover staan families die 'generatie -armen' worden genoemd. Wat bedoelt men daarmee?

De mensen die hun volgende generatie geen geld nalaten, zodat zij arm zullen zijn.

De jonge generatie die niet wil studeren en/of werken en er hier door voor zorgt dat hun kinderen in armoede terecht komen.

Mensen die van generatie op generatie arm zijn en die met andere woorden de armoede 'erven' van hun ouders.

De andere twee antwoorden zijn fenomenen die totaal uit de lucht gegrepen zijn. Eenmaal je in de kringloop van armoede terecht komt, is het zeer moeilijk om er uit te geraken. Aangepast onderwijs, een opleiding op maat en werk kunnen hefboomen zijn om uit de armoedecirkel te geraken.

3. De rechten van de mens worden gebruikt om aan te tonen dat armoede onrechtvaardig is. Tien rechten worden steeds centraal gezet. Welk onderstaand recht maakt geen deel uit van die tien?

0 Recht op ontspanning

0 Recht op maatschappelijke dienstverlening

0 Recht op cultuur

Recht op ontspanning wordt niet afzonderlijk vermeld. Ze maken deel uit van het recht op cultuur en het recht op gezondheid.

De tien rechten zijn:

- recht op inkomen
- recht op onderwijs
- recht op werk
- recht op wonen
- recht op gezondheid
- recht op participatie
- recht op gezin
- recht op recht
- recht op cultuur
- recht op maatschappelijk dienstverlening

4. Op pensioen gaan is geen garantie voor een rustige oude dag! 65-plussers hebben een groter risico om in de armoede terecht te komen. Voor de toekomst verwacht men een blijvende daling van de bevolking in onze gemeente. Jonge mensen vertrekken, terwijl boven de 65 jaar een grote stijging wordt verwacht. Tegen 2010 zullen 20% van de inwoners van onze gemeente 65 plussers zijn. Erpe-Mere is aan het vergrijzen! Hoeveel % van de 65 plussers leeft in onze gemeente in armoede?

0 10%

0 21%

0 32%

5. Tot de 13e eeuw hadden armen en bedelaars geen slechte naam. Integendeel, ze werden op een voetstuk geplaatst. Waarom was dit?

0 Bijna de hele bevolking leefde toen in armzalige omstandigheden. Hoe armer je was, hoe meer je kon rekenen op de solidariteit van anderen.

0 Door hun vele lijden en honger was hun geest vrij van zonden en konden ze de rijken helpen om hun hemel te verdienen.

0 Hun sobere levensstijl, hun strijdvaardigheid en overlevingsdrang werden als kwaliteiten gewaardeerd. Deze stonden lijnrecht tegenover de luiheid en gemakzucht van de rijkere bevolking.

In die tijd werd sterk geloofd in je persoonlijk verantwoordelijkheid voor je eindbestemming na het leven. Ofwel ging je naar de hemel, ofwel naar de hel. Dit was afhankelijk van de 'goede daden' die je tijdens je leven deed. De rijke bevolking suste zijn geweten door af en toe een gift te doen aan de "armelui".

6. In ons land stijgt sinds 2001 het aantal leerlingen dat zonder enige diploma het secundair onderwijs verlaat: Hoeveel procent van de jongeren verlaat de schoolbanken zonder enige kwalificatie?

- 5,5%
- 10%
- 12,5%

België telt zo'n 700.000 laaggeletterden (ofwel 7% van de bevolking). Dit zijn mensen die niet zonder fouten kunnen lezen en schrijven. 23% van de lager opgeleiden leeft in armoede, bij hoger opgeleiden is dat 6%.

7. Alleenstaande ouders met kinderen die moeten leven van een inkomen hebben het grootste risico om in de armoede terecht te komen. In België leven momenteel (2008) 40% van deze familiekeren in armoede. Hoeveel procent van de families in Erpe-Mere bestaat uit alleenstaanden met kinderen?

- 5%
- 16%
- 24%

In Erpe-Mere wonen er 851 alleenstaanden (16% van de familiekeren) met kinderen.

8. Wonen is een probleem in Erpe-Mere. De meeste gezinnen met een laag inkomen moeten gedwongen een woning huren. De kwaliteit van die woningen is vaak laag. Amper 14% van de woningen in Erpe-Mere zijn huurwoningen. In België leven 29% van de huurders in armoede (2008). Er bestaan sociale woningen die goedkoper kunnen worden gehuurd. Hoeveel procent van de woningen in Erpe-Mere zijn sociale woningen?

- 3%
- 6%
- 10%

De 'Miss en Mister Solidarity' verkiezing

De "Miss en Mister Solidarity" verkiezing bevat 9 vragen en moeten individueel door de leerlingen ingevuld worden. Deze vragen vind je in bijlage 1.

Vul volgende vragen waarheidsgetrouw in en bereken zelf je score.

1. Als ik op straat een bedelaar zie,
 - a. kijk ik de andere kant op en loop voorbij.
 - b. zal ik alleen iets geven, als hij muziek maakt.
 - c. haal ik soms wat kleingeld uit mijn zakken en geef het hem.

2. Ik volg de actualiteit
 - a. door elke dag naar het journaal te kijken en soms de krant te lezen.
 - b. door af en toe naar het nieuws te kijken.
 - c. niet.

3. Mensen die deelnemen aan betogingen en manifestaties voor een goed doel vind ik
 - a. naïef.
 - b. bewonderenswaardig, omdat ze opkomen voor de belangen van een ander.
 - c. hypocrieten, die in de eerste plaats voor hun eigen belang opkomen of om dat van hun kinderen.

4. In deze leuze vind ik mij het beste terug:
 - a. Wie niet slim is, is dom.
 - b. Wie niet slim is, is gezien.
 - c. Wie niet slim is, moet op de steun van anderen kunnen rekenen.

5. Ik ga naar de Wereldwinkel...
 - a. omdat ze daar lekkere chocolade hebben.
 - b. uit respect voor mensen uit de Derde Wereld.
 - c. Euh, pardon? Ik ken wel de GB, de Aldi...

6. Ik speel graag...
 - a. patience.
 - b. poker.
 - c. open kaart.

7. Minderjarige vluchtelingen
 - a. horen thuis in gesloten instellingen. Dat schrikt anderen af en dan blijven ze van de straat.
 - b. zou ik thuis voor een beperkte periode willen opvangen.
 - c. moeten zo snel mogelijk met hun ouders weer naar hun geboorteland.

8. Wie werkloos is,
a. moet onvoorwaardelijk kunnen rekenen op minimale steun.
b. moet dringend nieuw werk zoeken.
c. mag enkel een vergoeding krijgen als hij/zij zich omschoolt.
9. Dat er mensen in onze samenleving zijn die beroep moeten doen op voedselbedeling
a. is een schandaal. Dit zou in onze huidige samenleving niet meer mogen bestaan!
b. is erg. Gelukkig zijn er heel wat mensen die hen voedselpakketten brengen en kunnen ze genieten van onze voedseloverschotten.
c. is het bewijs dat veel mensen niet weten om te gaan met hun geld en boven hun stand leven.

De scores:

vraag 1. a1, b3, c5; vraag 2. a5, b3, c1; vraag 3. a1, b5, c1;
vraag 4. a.1, b1, c5; vraag 5. a3, b5, c1; vraag 6. a1, b3, c5;
vraag 7. a1, b5, c3; vraag 8. a5, b1, c3; vraag 9. a5, b3, c1.

Welke type ben jij?

tussen de 34 - 45 punten

Proficiat! Jij eindigt vast en zeker bij de eerste 5 kandidaten. Solidariteit staat al je hele leven in je handpalm gegrift. De mensen uit je vriendenkring mogen van geluk spreken!

tussen de 21 - 33 punten

Een goed mens, dat is duidelijk. Hier en daar bezit je echter nog wat twijfels en leven er nog wat remmingen. Hier valt echter aan te werken. Neem daarom onmiddellijk contact op met de dichtst bijzijnde Miss of Mister Solidarity voor enig advies en goede raad. Je zal er alleen maar gelukkiger door worden.

tussen de 9 en de 20 punten

Het is best mogelijk dat 'naastenliefde' één van je verborgen talenten is, zoals je er nog een paar andere hebt. Ze zitten echter wel zeer diep. Graven maar!

-9 of + 45 punten?

Opnieuw tellen!!

Budgetoefening

Een budgetoefening maken is geschikt voor de leerlingen van de derde graad. Zij staan al een stuk dicht bij het 'echte' leven. Leerlingen uit het zesde jaar gaan bijna werken, verder studeren, op kot, alleen wonen... Velen van hen hebben ook al wel eens een vakantiejob gedaan. Sommige verdienen daarmee vrij veel geld, waardoor hun beeld van inkomen en uitgaven helemaal vertekend geraakt. Bij een vakantiejob horen meestal geen belastingen en velen mogen zelf kiezen wat ze met het geld doen. Het gaat naar 'luxe-uitgaven'. Een realistische inschatting van hoe duur het leven is, in vergelijking met veel inkomens, kunnen de meeste (nog) niet maken...

Een budgetoefening maken, is voor de leerlingen vaak een heel directe confrontatie met het armoedethema. Op deze manier voel je vooroordelen wegsmelten en zie je dat de leerlingen nieuwe visies ontwikkelen. Bovendien brengen de leerlingen meestal zelf in het gesprek al een heel aantal problemen aan.

De leerkracht kijkt best vooraf eens zijn/haar telefoon- en elektriciteitsrekeningen na en checkt de bedragen van verzekeringen, huishuur en verwarming om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van de verschillende kosten. Het werkblad van deze oefening vind je in bijlage 2

Stel je eens voor dat...De leerkracht schetst de situatie.

Stel je eens voor dat je binnen enkele maanden alleen gaat wonen. Je mag zelf kiezen waar, hoe groot of hoe klein je huist, of je vaste telefoon wil enz. Je moet wel ALLEEN gaan wonen. Dus niet samen met je lief of met enkele vrienden.

De opdracht:

- De leerlingen proberen zo realistisch mogelijk uit te rekenen welk budget ze per maand nodig hebben om hun leven verder uit te bouwen, zoals ze dat zelf willen. Alle uitgaven moeten meegeteld worden.
- Voor uitgaven die maar om de zoveel maanden betaald moeten worden, wordt een inschatting per maand gemaakt. Een autoverzekering bv. wordt één keer per jaar betaald, maar dat betekent maandelijks 1/12 de van de totale som.
- Sommige jongeren vertrekken niet met lege handen van thuis uit. Ze hebben al wat gespaard door hun vakantiejobs of kregen een bepaald bedrag van hun ouders mee voor de inrichting van hun appartement enz. Deze leerlingen mogen een bedrag invullen bij 'startbudget'.
- Een bepaalde som wordt best voorzien voor 'grotere uitgaven', zoals een stofzuiger of een microgolfoven of ...

Verschillende stappen :

STAP 1

De leerkracht stelt samen met de leerlingen een lijst op van alle categorieën van uitgaven (zie schema).

STAP 2

De leerlingen maken de persoonlijke oefening: 'Hoeveel zou ik maandelijks nodig hebben om te leven zoals ik wil?'. Hiervoor mogen ze in groepjes werken. Er ontstaan gegarandeerd discussies rond hoeveel geld ze aan voedsel of kleren willen uitgeven. De ervaring leert dat leerlingen vaak op zeer hoge bedragen uitkomen, gemiddeld op zo'n 1.700 euro per maand! Als iedereen zijn eigen oefening gemaakt heeft, wordt er best wat ruimte gelaten voor gesprek.

STAP 3

In de volgende kolom komt bovenaan het bedrag van een gemiddeld inkomen. Voor een alleenstaande, net afgestudeerde persoon met een A1 – diploma (Barema 1.55) kan je bv. het bedrag van 1,267 euro netto per maand nemen (2,122 bruto per maand). Dit is het beginloon voor iemand die werkzaam is in de sociale sector. Op de website www.vso.be (verbond van sociale verenigingen) kan je de barrema's uit de sociale sector terugvinden.

Deze bedragen kunnen uiteraard nog zeer sterk verschillen per sector. Om de bedragen nog juister af te stemmen op de gevolgde studierichting, kan de leerkracht steeds contact opnemen met een sociaal secretariaat om daar naar de exacte beginlonen te vragen.

De opdracht voor de leerlingen is duidelijk: ze mogen niet meer uitgeven dan ze verdienen! Voor de meeste betekent dit dat ze flink zullen moeten snoeien in hun eerste kolom. Ze moeten zelf beslissen waar ze deze 'besparingen' toepassen. Ook na deze ronde wordt wat ruimte gelaten voor gesprek.

STAP 4

In de laatste kolom komt bovenaan het bedrag van een leefloon voor een alleenstaande. Bij deze oefening gaan we uit van het leefloon van een alleenstaande persoon, dat 711,56 euro bedraagt (2010). De opdracht luidt hetzelfde als bij stap 3: de leerlingen mogen niet meer uitgeven dan ze hebben. Voor de leerlingen wordt het snel duidelijk: eigenlijk kan je hiermee geen menswaardig leven leiden. Bij de minste onvoorziene uitgaven kom je in de problemen, ruimte voor extraatjes zijn er niet enz.

Belangrijk: bekijk ook wat de gevolgen zijn op iets langere termijn voor je sociaal leven.

Bv: zonder gsm leven is even haalbaar, maar op termijn verlies je wel misschien veel vrienden. Niet meer op (uit)stap gaan, verjaardagsbezoeken overslaan, geen krant of tijdschrift meer lezen, internet afsluiten,...dit heeft gevolgen op langere termijn. Welke?...

Groepswerk rond de sociale kaart van Erpe-Mere

Mensen die in armoede leven, kunnen bij verschillende instanties, organisaties en verenigingen terecht voor materiële en/of immateriële steun. Vaak komen ze, meer dan anderen, in aanraking met instanties die ons niet zo bekend zijn, bv. met de diensten van het gerecht. Ook voor jongeren die het (even) financieel of emotioneel niet makkelijk hebben, bestaan er tal van organisaties.

Armoede en sociale uitsluiting bestrijden gebeurt in Vlaanderen niet alleen door de overheid, maar ook door mensen en organisaties die in hun omgeving een nood vaststellen en een initiatief nemen. Zo startten in de loop der jaren projecten rond huisvesting, werk, zorg, opleiding ..., voor vrouwen, kinderen, ouderen, ...

Maar waar zitten die dan allemaal en waarvoor kan je bij hen terecht? Met dit groepswerk willen wij de leerlingen een aanzet geven om zelf een sociale kaart samen te stellen van hun gemeente. De leerlingen gaan hiervoor op pad naar een zelfgekozen instantie, organisatie, vereniging...die werkzaam is in of voor Erpe-Mere (bv. vanuit Aalst).

Hier nemen ze een interview af en gaan de werking van de organisatie na. Ze verzamelen materialen voor hun presentatie, die ze later klassikaal brengen. Op deze manier raakt de hele klas op de hoogte van de werking van een aantal organisaties.

De werkbladen voor de leerlingen vind je in bijlage 3.

Het te volgen stappenplan van het groepswerk

DE VOORBEREIDINGEN

De leerkracht kopieert een aantal formulieren met de organisaties die de leerlingen kunnen bezoeken (zie bijlage 3)

De leerkracht kopieert een aantal evaluatieformulieren voor de leerlingen en voor zichzelf (zie bijlage 3).

HET GROEPSWERK

De leerlingen kunnen de brochures doornemen in de klas en stellen hun top-drie samen van hun voorkeurorganisatie. Ze zoeken zelf leerlingen op in de klas, die graag dezelfde organisatie willen bezoeken (maximum vier personen per groep). De leerlingen zoeken en schrijven het volledige adres op samen met het telefoonnummer en de openinguren van de te bezoeken organisatie.

De leerlingen bereiden een telefoongesprek met de organisatie voor door op te schrijven wat ze allemaal moeten zeggen en afspreken. Ze nemen dan zelf contact met hen op. Wanneer de afspraak geregeld is, bereiden de leerlingen ook het interview zelf voor door een 10-tal vragen te noteren.

De leerlingen verzinnen tevens een fictieve situatie die moet voorgelegd worden tijdens het interview. Nadien worden de vragen en de fictieve situaties voorgelegd in de klas, zodat de leerkracht en de medeleerlingen feedback kunnen geven en eventueel de vragen verder kunnen aanvullen.

De leerlingen gaan op pad naar hun organisatie en nemen een interview af. Wanneer ze terug zijn, kunnen ze de overige tijd besteden aan de verwerking van het interview en het voorbereiden van de presentatie.

De presentatie zelf mag max. 15 minuten in beslag nemen per groepje:

- de leerkracht laat een groepje vooraan komen
- de leerlingen brengen hun presentatie
- de andere (luisterende) leerlingen krijgen de tijd om het evaluatieblad in te vullen
- de leerlingen mogen klassikaal feedback geven over de presentatie van de groep
- de evaluatieformulieren worden verzameld
- de leerkracht geeft een cijfer, rekening houdend met de beoordeling van de klasgenoten.

Wanneer de verschillende groepen hun presentatie brachten, wordt een kaart van de gemeente opgehangen en mogen de verschillende groepen hun organisatie aanduiden op deze kaart. De leerkracht kan eventueel nog aanvullen met niet bezochte organisaties.

Teken vandaag mee voor de toekomst van morgen!

Een toekomst zonder armoede begint op school

Aan de leerlingen van het secundair onderwijs vragen we om een grote krijttekening te maken van hun toekomstdroom op het schoolbord, op de speelplaats of voor de schoolpoort. Hiermee krijgen de leerlingen de kans om hun ideeën en talenten in de kijker te zetten en meer aandacht te vragen voor gelijke kansen in het onderwijs als begin van een toekomst zonder armoede.

Neem van deze krijttekening een digitale foto en gebruik hem voor de tentoonstelling. Ook jouw school kan een krijtje bijdragen aan deze grote krijtactie en op die manier tekenen voor een gelukkige, gezonde, vruchtbare ... toekomst.

Knoop mee de strijd aan tegen armoede!

Tracht iedereen in de school/gemeente te overhalen om een geknoopt laken uit het raam te hangen rond 17 oktober (de internationale dag tegen armoede en uitsluiting). Knoop mee de strijd aan tegen armoede! Ontsnappen uit de armoede is een zaak van iedereen! Deze actie gebeurt op veel plaatsen in Vlaanderen en Brussel.

Vier manieren om naar armoede te kijken

De leerlingen krijgen onderstaande uitspraken voorgelegd. Ze zeggen allemaal wel iets over de manier waarop de persoon, die de uitspraak deed, naar armen en armoede kijkt. Deze uitspraken vind je terug in bijlage 4, gevolgd door het beknopt schema (te kopiëren).

1. Ze zijn te lui om te werken en ze verkwisten hun geld maar.
2. Er worden te weinig wetten gemaakt die ten goede komen van de armen.
3. Het zal u maar overkomen, nu ligt ze weer in het ziekenhuis.
4. Als het met de economie beter gaat, komen er vanzelf nieuwe jobs.
5. Mensen die bij ons arm zijn, zijn mensen met een handicap of zieke mensen.
6. Om de gezondheid van de meest kwetsbaren te verbeteren, moeten er maatregelen genomen worden.
7. Er zijn te veel armen door de werkloosheid. Er zijn te veel machines die het werk van mensen doen.
8. De pech blijft sommige mensen achtervolgen: haar tweede baby was heel klein en ziekelijk bij de geboorte.

Oefening 1:

Iedereen kijkt op zijn manier naar de wereld en dus ook naar armen en armoede. Hoe je naar iets kijkt, bepaalt hoe je ermee omgaat en welke reacties eruit volgen. De leerlingen duiden de stellingen die van hen zouden kunnen komen met een + aan en diegene die helemaal niet van hen zouden kunnen komen met een -.

De onderstaande tabel vertrekt vanuit twee vragen:

- Bij wie moeten we de oorzaak van armoede zoeken? Bij de persoon zelf of bij de maatschappij?
- Hoe is de armoede veroorzaakt? Is het de schuld van iemand of is het een ongeval?

Oefening 2:

De leerlingen zetten de acht hoger vermelde uitspraken in één van de vier armoedemodellen. De oplossingen werden opgenomen in bovenstaande tabel.

	Schuld	Ongeval
Persoon zelf	1. Individueel schuldmodel (uitspraak 1)	2. Individueel ongevallenmodel (uitspraak 3+5+8)
Maatschappij	4. maatschappelijk schuldmodel (uitspraak 2+6)	3. maatschappelijk ongevalmodel (uitspraak 4 +7)

Hier onder vind je de uitleg bij de vier modellen om naar armoede te kijken en welke reacties eraan gekoppeld zijn:

INDIVIDUEEL SCHULMODEL

De persoon heeft zelf schuld aan zijn/haar armoede. In de volksmond heet het dat de arme lui is, zijn geld verkwist en weigert zich te gedragen zoals het moet.

Reactie:

We laten de arme aan zijn/haar lot over, we trachten ze "op te voeden", of verwijderen ze uit de maatschappij door hen op te sluiten in een gesloten instelling of gevangenis. De "hinder" die armen veroorzaken, moet vermeden worden.

INDIVIDUEEL ONGEVALMODEL

De persoon is door een ongeval(ziekte, handicap, wegvallen van een kostwinner) in de armoede terecht gekomen.

Reactie:

Als samenleving of als individu hebben we de plicht om de mensen te helpen: steun aan weduwnaars en weduwen, zieken, gehandicapten of arbeids-ongeschikten. De sociale zekerheid met bijvoorbeeld de ziekte-uitkeringen is een oplossing voor deze manier van kijken.

MAATSCHAPPELIJK ONGEVALMODEL

In dit model is armoede een gevolg van plotse veranderingen in de maatschappij: economische crisis, oorlog enz.

Reactie:

Men veronderstelt dat de armoede verdwijnt van zodra het probleem is opgelost. In afwachting moet de maatschappij een opvangsysteem uitwerken, bv. de sociale zekerheid, maar dan op grote schaal.

MAATSCHAPPELIJK SCHULDMODEL

Armoede zit ingebakken in ons maatschappelijk systeem en vervult zelfs "positieve functies" in onze samenleving. Zo geraakt bijvoorbeeld het vuile, onaantrekkelijke en slecht betaalde werk gedaan. Armen maken gebruik van tweedehandse goederen of producten van slechte kwaliteit. Bovendien vervullen armen ook een morele functie; ze dienen als voorbeeld om mensen op het rechte pad te houden of bevestigen het sociaal gevoel van de "rijken" omdat zij aan liefdadigheid kunnen doen.

Reactie:

Armoede kan alleen opgelost worden als we onze maatschappij anders gaan inrichten. De zogezegde positieve functies van armoede moeten ongedaan gemaakt worden. Dit vraagt dat iedereen zich bezint over zijn/haar eigen maatschappelijke positie en dat we de inkomsten en goederen moeten herverdelen zodat de kloof tussen arm en rijk kleiner wordt (om zo stilaan te verdwijnen).

De eerste drie verklaringsmodellen worden, zowel door de bevolking als op sommige beleidsniveaus, nog veelvuldig gebruikt.

Ze kunnen in het beste geval aanleiding geven tot maatregelen om de gevolgen van uitsluitingsprocessen te bestrijden of te verzachten. De verklaringsmodellen onderbouwen een beleid dat achter de feiten aanloopt. Ze verklaren een beperkt deel van de armoede, maar niet de essentie van het fenomeen, niet de hardnekkigheid waarmee armoede in onze samenleving blijft voortbestaan.

Willen we de uitsluitingsprocessen zelf bestrijden, dan is een andere en meer fundamentele analyse vereist. We moeten er allemaal voor kiezen om armoede te beschouwen als een gevolg van de manier waarop onze samenleving, zowel op lokaal als op nationaal en internationaal vlak, georganiseerd is. **Armoede is dan niet het gevolg van bepaalde gebeurtenissen die de samenleving overkomen, maar het resultaat van de organisatie van onze maatschappij!**

De kringloop van armoede

Samen met de leerlingen trachten we de kringloop van armoede (of de armoedecirkel) samen te stellen.

STAP 1

De leerlingen krijgen een blanco lijst van de verschillende elementen uit de kringloop (zie bijlage 5). Ze proberen deze lijst individueel aan te vullen aan de hand van het verhaal van Sandy.

Sandy is geboren in 1989 in een oude sociale woonwijk. In de gemeente noemen ze de wijk "Sarajevo". De voorgevel van de woning: een deur en twee vensters. Per drie woningen is er een poortje voorzien. Langs daar kan iedereen de achterkant bereiken. Dat geeft natuurlijk af en toe problemen, want je moet de tuin van de buurman betreden om in je eigen tuin te komen. Het huis is te klein om er met zes te wonen. De muren zijn vochtig, de vloer is van slechte kwaliteit en moeilijk te onderhouden.

Sandy is vaak ziek. Maar medicatie kost veel. Perdolan of een pijnstiller moet dan helpen. Moeder weet wel dat het OCMW kan bijspringen om de kosten te betalen. Ze houdt de sociaal assistenten echter liever buiten omdat ze vreest dat de kinderen dan zullen geplaatst worden. Moeder verbleef zelf een groot deel van haar jeugd in een instelling. Ze trouwde op haar achttiende en werd al heel snel zwanger.

Moeder noemde haar Sandy, zoals in de film Grease met Olivia Newton John en John Travolta. Misschien droomde ze voor haar een mooie toekomst in de showbiss...

Sandy hangt veel rond in de buurt met haar broers en zus. Het is trouwens beter vader niet te veel voor de voeten te lopen. Sinds hij voor de zoveelste keer zijn werk verloor, is hij vaak agressief. Als ongeschoolde arbeider is het niet gemakkelijk om een job te vinden.

Naar de kleuterklas is Sandy niet gegaan. Die ligt veel te ver uit de buurt. Omdat de kleren die zij droeg soms niet erg fris roken, kreeg ze in de lagere school vlug een bijnaam: stinkbeestje. De achterkant van de kleerkast is nu eenmaal beschimmeld en krijg die geur maar uit je kledij. Zelfs al wast moeder nog zo veel, het lukt maar niet.

In vergelijking met de andere kinderen in de klas was Sandy een stuk kleiner: veel verse groenten en fruit komen er thuis niet op tafel. Je weet zeker niet wat dat kost, zegt moeder altijd. Bovendien houdt Sandy zich graag ook wat weggedoken en klein, want zij voelt wel dat zij anders is. Over thuis, vertelt zij niet veel en eens de ouders van haar vriendinnen

weten waar ze woont, wordt ze niet meer uitgenodigd op verjaardagsfeestjes.

Alleen in de eigen buurt, met haar kameraden voelt ze zich goed. Daar kan ze tonen wat ze waard is. Ze maken samen veel plezier. Sandy heeft gevoel voor humor en altijd staat ze klaar om een handje toe te steken. Iedereen in de wijk apprecieert haar daarvoor.

Op school gaat het met Sandy niet goed. Ze heeft te veel zorgen en kan zich niet concentreren op de lessen. De uitleg over internet en de vakantie-uitstappen interesseren haar niet.

Maar de leerkracht zorgt voor wat bijlessen en laat haar elk jaar overgaan. Want Sandy is een stille, brave meid, al is haar huistaak niet vaak gemaakt...

Thuis helpt Sandy met wat klusjes want vader drinkt meer en meer. Ze is heel handig en het is dan ook logisch dat ze er voor kiest om een beroep te leren.

Het CLB vindt dat trouwens het beste voor haar, al blijkt tot ieders verwondering uit de testen dat Sandy een hoog IQ heeft. Werken in de verzorging ziet ze echter zelf goed zitten. Mensen helpen heeft ze thuis geleerd. Bovendien wil ze ver weg van de saaie schoolbanken.

Wanneer ze op een dag thuiskomt, slaat vader de boel aan diggelen. Moeder zet hem buiten. De rust keert weer. Na een paar maanden neemt moeder een nieuwe vriend in huis. De nieuwe vriend is echter vooral geïnteresseerd in het inkomen van moeder, zodat moeder in het zwart links en recht wat bijkluist om de eindjes aan elkaar te kunnen knopen.

Sandy kan het niet langer aan. Zij is bijna 17 en hopeloos verliefd op Johan, een stoere bink die twee straten verder woont in de wijk.

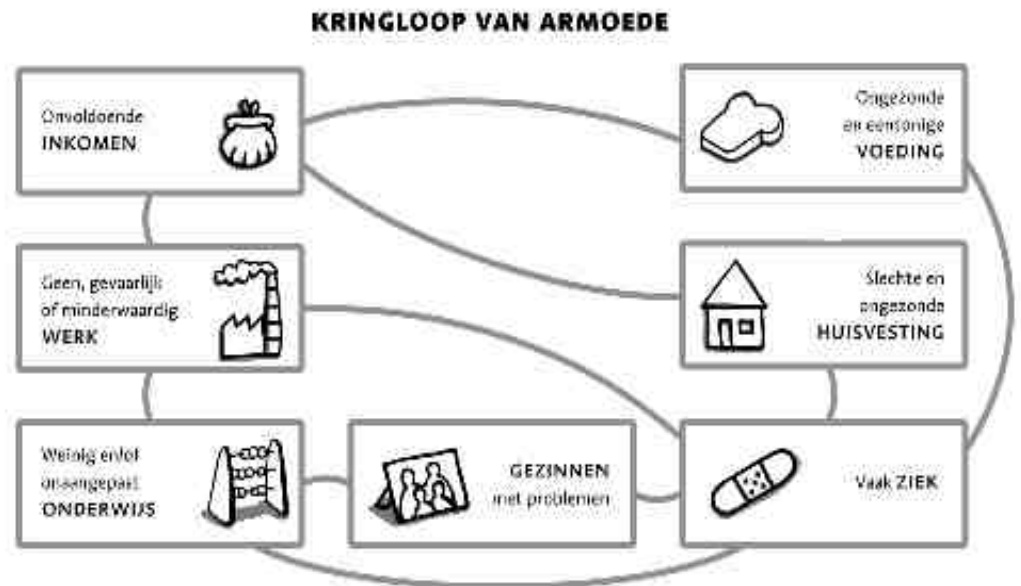
Sandy wordt zwanger en gaat inwonen bij Johan en zijn moeder. Ze bevalt twee maand te vroeg van een schat van een baby. Britney noemen ze hun dochter, naar de bekende zangeres,...

STAP 2

Armoede wordt vaak enkel en alleen verbonden met 'een tekort aan geld'. Dit is maar een stuk van de waarheid. In de meeste gevallen is armoede een ingewikkeld kluwen

van oorzaken en gevolgen, waarbij je moeilijk kan zeggen 'daar ligt het nu aan', dat of die heeft de schuld. Armoede is COMPLEX. De leerlingen denken na rond de verschillende oorzaken en gevolgen, waardoor mensen in armoede terecht komen. Is er een begin? En wat kan een einde betekenen? De leerlingen trachten de kringloop van

armoede te maken aan de hand van de tekeningen van de verschillende elementen (zie tekeningen in bijlage 5).

Door onderlinge discussie zal snel aan het licht komen dat er geen vast begin is, maar dat mensen via eender welke hoek in de kringloop van armoede terecht kunnen komen. De leerkracht vult de kringloop verder aan.

Enkele voorbeelden:

- Slechte huisvesting, het zware fysieke werk dat ze soms doen, eenzijdige voeding ... maakt de gezondheid van veel arme mensen verre van optimaal.
- Kinderen die ziek zijn, kunnen niet naar school. Mensen die ziek zijn, kunnen niet gaan werken.
- Vanwege de stresssituatie thuis, krijgen kinderen in armoede weinig ondersteuning en persoonlijke aanmoedigen van thuis. Ze krijgen een leerachterstand op school. Het onderwijs in bij ons nog vooral gericht op kennisoverdracht en minder op vaardigheden. Kinderen die al van in de lagere school een achterstand oplopen, kunnen niet genieten van goed onderwijs, van een goed diploma, van een goede job en van een goed inkomen!
- Omwille van een beperkt inkomen moeten mensen zich tevreden stellen met de huurwoningen die aanwezig zijn (lees: die overblijven).

Vanuit welke invalshoek (huisvesting, opleiding enz.) je ook kijkt, telkens zie je verschillende problemen opduiken. De kringloop van de armoede kan je vergelijken met dominoblokjes. Als er één omvalt, volgen ze allemaal.

De krachten van mensen in armoede

Samen met de leerlingen trachten we de krachten van mensen in armoede terug te vinden in een verhaal.

De leerlingen krijgen een blanco lijst met de verschillende krachten van mensen in armoede (zie bijlage 6) Ze proberen deze lijst individueel aan te vullen aan de hand van het verhaal van An. Een werkloze moeder met een dochter en een gehandicapte zoon. Ze leeft op de rand van de armoede.

'Ik ben bang voor de winter'

Soms hebben An, haar dochter Ellen en haar gehandicapte zoon Dries slechts 20 euro over per week om van te eten. 'Maar ik laat me nooit naar beneden trekken. Ik ben een taaie, hoor', zegt An.

Dries is 13 jaar. Een knappe opgeschoten tiener. 'Volwassen wordt hij zeker twee meter', zegt zijn moeder An (36) trots. Maar in dat grote lichaam zit een kindje van nog geen twee jaar oud. Dries is zwaar gehandicapt. 'Tot zijn vijf jaar was hij een 'plat' kind. Hij kon zelfs niet kruipen. Maar ik heb me daar nooit bij neergelegd. Nu is hij beter. Hij zit in een rolstoel.

Hij is ook vooruit gegaan met het spelen van allerlei computerspelletjes. Dat doet hij graag. En films kijken. Wat natuurlijk allemaal niet goedkoop is', zegt zijn moeder. Fier toont ze de foto's van zijn plechtige communie, enkele maanden geleden. 'Met dat mooie hemd dat hij toen aan had, heb ik geluk gehad. Ik heb het bij O'Neil kunnen kopen voor amper één euro en een half. Een buitenkansje.'

An heeft een werkloosheidsuitkering van nog geen 900 euro per maand, omdat ze nooit geen vaste job heeft kunnen krijgen. Anders had ze misschien 1100 euro gehad. Ze trekt wel een verhoogd kindergeld van ongeveer 700 euro. An 'hoopt' dat haar echtscheiding in oktober zal uitgesproken worden. En dat ze tegen dan zal weten of ze nog in haar huis zal kunnen blijven wonen. Dankzij het Vlaams Woningfonds dat voor gezinnen met gehandicapte kinderen een goedkopere lening geeft, betaalt ze per maand iets meer dan 450 euro per maand af aan haar huis. Ze hoopt dat dat zo zal blijven.

De schoolkosten voor Dries lopen per maand op tot 200 euro. Gelukkig heeft ze geen problemen met de uitbetaling van de alimentatie van haar ex-man. 'Het is te weinig, maar ik maak daar nu geen probleem meer van', zegt An. 'Dan schiet er weinig over. Ik vrees dan ook de winter en de kosten van de stookolie. Altijd snel 400 euro voort 500 liter. Dat wordt weer stressen', zegt An.

Nog een 'geluk' is dat ze slechts één lening heeft. 'Ik heb bij Neckermann een lening gekregen voor de aankoop van een nieuwe wasmachine. Als er een probleempje is met de stoelgang van Dries, moet ik soms wel drie keer per dag zijn lakens wassen. En dan is er al dat incontinentiemateriaal. Van een gewone bank krijg je als alleenstaande, werkloze moeder met een gehandicapt kind geen lening voor de aankoop van een wasmachine. Maar omdat ik ooit klant was bij Neckermann heb ik die lening gekregen. Ik betaal ongeveer 25 euro per maand af. Maar dat is ook de enige lening die ik nog heb', zegt An.

Voor dochter Ellen (14) heeft An zowat 300 euro uitgegeven voor het nieuwe schooljaar. 'Gelukkig had ik een beetje geld teruggekregen van de belastingen', lacht An. 'Maar dan zijn er nog de kosten van een auto. Ik kan met Dieter niet zonder. Anderhalf jaar geleden had ik nog een ongevalletje met een bus van De Lijn. Die bus reed helemaal in het midden van de baan. Er kwam een proces van. Dat is natuurlijk in hun voordeel uitgesproken. Alweer kosten natuurlijk.'

Ans ouders hadden het ook al niet breed. 'Soms krijg ik van mijn moeder eten dat zij krijgt van de voedselbank. Maar dat is dikwijls eten, met een vervallen versheidsdatum. Daar doe ik niet aan mee. Soms heeft mijn moeder tekort en help ik haar. Zo kocht ik haar een gasfles omdat ze geen verwarming had vorige winter. Als ik een brood koop, steek ik de helft ervan in de diepvriezer. Dan heb je altijd brood in huis en gooi je niets weg. Vroeger had ik kippen die de etensrestjes opaten. Maar omdat ik geen restjes meer heb, heb ik ook geen kippen meer.

Ik heb ook een buur die in een fabriek werkt, waar ze gratis cola mee naar huis krijgen. Hij geeft die aan mij. Dus op de frisdranken kan ik ook besparen.' An en Ellen kijken altijd uit naar dat ene weekeind per maand of per anderhalve maand dat ze zelf eens vrij zijn. Dan mag Dries op de school blijven slapen. Maar een echte vakantie kan er voor hen niet af. 'Een weekeinde Centerparcs zou al genoeg zijn. Als we een uitstap doen, neem ik Dries zijn chocolade mee. Hij is dan wel geen snoeper. We gingen laatst met hem op wandeltocht. Er waren van die posten waar je je wandelkaart moest laten afstempelen. Hij had begrepen dat je daar allerlei snoep en drank kon krijgen. Gelukkig had ik zijn chocolade mee. Anders is dat allemaal niet te betalen.'

An toont de fotomap waarmee ze met Dries communiceert. Als je hem een foto toont van de tafel, of van het bed of van de auto van zijn vader, dan weet hij wat hem te wachten staat. Dan moet hij weldra gaan eten, gaan slapen of komt zijn papa hem halen. 'Dat geeft hem rust. Ze hebben ons een toestelletje beloofd met dezelfde techniek. Dan kan hij zelf met een knop laten merken wat hij nodig heeft. Zo zal hij gemakkelijker kunnen communiceren met familie of vriendjes als hij daar op bezoek is', zegt An. 'Maar we weten nog niet wanneer dat komt.'

De krachten van mensen in armoede:

solidariteit

Mensen in armoede zijn vaak ongelooflijk solidair met anderen die het moeilijk hebben. Ze helpen familie en vrienden. Ze kunnen zich maar al te goed inleven in diegene die het moeilijk heeft.

overlevingsvaardigheden

Sommige mensen in armoede hebben overlevingsvaardigheden aangeleerd.

-Door bijvoorbeeld te zwijgen bij de schuldbemiddelaar over een huurwaarborg die men onverwacht heeft teruggekregen, is er geld in huis om kerstcadeautjes te kopen voor de kinderen.

-Door te zorgen dat je er als eerste bij bent als er gratis kledij of voeding uitgedeeld wordt, heb je de mooiste en meeste keuze.

-Door bij te klussen "in het zwart", zorg je dat de ziekenhuisrekeningen toch betaald kunnen worden...

De overlevingsvaardigheden zorgen voor veel vooroordelen. Nochtans zijn het vaardigheden die we ook kunnen bewonderen.

draagkracht

Armen slagen er in om ondanks chaos en zware moeilijkheden toch te overleven. Voor ons moet alles overzichtelijk zijn en onder controle. Zij zijn door de omstandigheden veel soepeler geworden en passen zich snel aan veranderingen aan.

rechtuit en "echt" zijn

Armen zeggen de zaken vaak zonder omwegen. Ze wikken hun woorden niet. Door bijvoorbeeld bij een hulpverleningsdienst op tafel te kloppen en de maatschappelijk werker eens duidelijk de waarheid te zeggen, lukt het soms om papieren in orde te krijgen. Je weet wat je aan hen hebt. Doordat ze geen maatschappelijke status hoog te houden hebt, kunnen ze gewoon zichzelf zijn. Ze moeten geen masker dragen.

humor

Armen hebben een groot gevoel voor humor. Ondanks de miserie kunnen ze blijven genieten, lachen en feesten. Het valt soms op dat ze elke kans om van het leven te profiteren, meepakken.

creativiteit

Mensen in armoede zijn soms erg creatief en kunstzinnig. Ze schilderen, schrijven gedichten, zingen, boetseren, spelen toneel,... Annie leerde uit noodzaak zelf het haar knippen van de kinderen. Ze knipt en kleurt ook haar eigen haar. Ze doet het zo goed dat de kinderen die uit huis zijn nog altijd bij haar terugkomen voor een kappersbeurt.

Het zorgende

“mijn kinderen moeten het beter hebben” Het zorgende hebben kinderen (en zeker de meisjes) die in armoede leven thuis meegekregen. Kleinere broers of zussen vertroetelen. De grootouders die inwonen verzorgen. Het is dan ook niet te verwonderen dat wanneer de meisjes verder studeren ze vaak kiezen voor een opleiding kleuterleidster, leerkracht, verzorgende of verpleegkundige. Ze kiezen soms bewust voor een (groot) gezin omdat ze daar kunnen doen waar ze altijd al goed in waren: zorgen en koesteren. Voor hun kinderen willen ze strijden.

Getuigenissen van ervaringsdeskundigen: Mensen die leven in armoede WZS Ommekeer (1 lesuur)

Niets spreekt zo aan als een getuigenis! Binnen onze vereniging hebben we een aantal vrijwilligers met armoede-ervaring die hun levensverhaal willen doen.

Onze vrijwilligers vinden dit belangrijk omdat de meeste mensen de leefwereld van gezinnen in armoede niet kennen en er vaak vooroordelen of misverstanden bestaan rond leven in armoede in Vlaanderen.

Er wordt nog te vaak gepraat over armoede zonder mensen in armoede er zelf bij te betrekken. Mensen met armoede-ervaring kennen de gevoeligheden. Voor hen is armoede een dagdagelijkse realiteit. Het is belangrijk te luisteren naar hun verhaal en hun te betrekken in het zoeken naar oplossingen. Enkel door gezinnen in armoede te betrekken kunnen we dit onrecht wegwerken.

Als aanvulling op dit vormingspakket kan een getuigenis heel waardevol zijn en de leerlingen gevoeliger maken voor armoede in hun eigen straat of wijk.

Onze vrijwilligers kunnen een deel van hun levensverhaal doen en de leerlingen krijgen vooral de kans vragen te stellen. Zo kunnen we komen tot een boeiend, leerrijk gesprek die jongeren zeker zal aanspreken en bijblijven.

Contactadressen Welzijnsschakel Ommekeer:

**Linda Coppens of Jos de Maere (053/838761 of 0477/564792)
Koen Sterck (053/417552)**

Welzijnsschakel
Ommekeer vzw
Ommekeer

Samen op weg met mensen met een beperkt inkomen

Film : De helaasheid der dingen

naar de gelijknamige roman van Dimitri Verhulst

De filmmaker

Director: Felix van Groeningen

Script: Christophe Dirickx en Felix van Groeningen

Producers: Dirk Impens, Rudy Verzyck en Alberte Gautot

De acteurs

Kleine Gunther Strobbe (13 jaar), Kenneth Vanbaeden

Gunther Strobbe, Valentijn Dhaenens

Marcel 'Celle' Strobbe, Koen De Graeve

Lowie 'Petrol' Strobbe, Wouter Hendrickx

Pieter 'Breejen' Strobbe, Johan Heldenbergh

Koen Strobbe, Bert Haelvoet

Meetje, Gilda De Bal

Tante Rosie, Natali Broods

Nichtje Sylvie, Pauline Grossen

De film

Gunther Strobbe, 13, woont samen met zijn vader Celle en drie nonkels (Breejen, Koen en Lowie) bij zijn grootmoeder. De Strobbes zijn, na een reeks mislukte huwelijken, terug ingetrokken bij hun hoogbejaarde moeder. Het mannengezin leeft er in het smerigste krot van het onooglijke Reetveerdegem onder het motto "God schiep de dag en wij feesten er ons vrolijk doorheen".

Elke avond trekt Gunther met zijn vader en nonkels op café. Zij drinken zich lazarus terwijl Gunther straf schrijft. De komst van tante Rosie en haar dochter Sylvie is een welkome afwisseling in de sleur van zijn uitzichtloze bestaan. Voor Gunther zijn Rosie en Sylvie het bewijs dat er leven bestaat buiten Reetveerdegem.

De routine van alcohol, rokkenjagen en nietsdoen, wordt finaal doorbroken door een onverwachte inspectie van een maatschappelijk werkster. Die laat er geen twijfel over bestaan: dit is geen omgeving waarin je een kind van 13 opvoedt. De reactie van vader Celle is kordaat: eerst slaat hij de inboedel kort en klein (daar dient inboedel voor), dan timmert hij zijn zoon in elkaar en tenslotte meldt hij zich aan in een ontwenningsskliniek.

Komt het daarna nog goed tussen vader en zoon? Ijdele hoop zo blijkt, want tijdens zijn eerste vrije weekend weerstaat vader Celle niet aan de lokroep van de Reetveerdegemse horeca. Het is de laatste keer dat vader en zoon elkaar zien. Kan Gunther op zijn minst de loop van zijn eigen geschiedenis beïnvloeden? Kan hij het lot alsnog een lelijke loer draaien? Kan hij wél ontsnappen aan de helaasheid der dingen?

FILMBESPREKING

De film is te kopen of te ontlenen in de dvd-theek.
De film is ook toegevoegd bij dit vormingspakket.

Werkvormen

Je vindt hier enkele manieren om de film in de klas te bespreken. Enkele methodieken zijn kort. Je kan er dus verschillende combineren om één of twee lessuren te vullen. De eerste drie methodieken hebben rechtstreeks betrekking op de film, terwijl de laatste twee dieper ingaan op een aantal aspecten van armoede.

STOOM AFLATEN

Doelstelling: de leerlingen kunnen hun gevoelens uiten bij het bekijken van de film.

Geef de leerlingen de kans om te vertellen welke gevoelens de film bij hen oproept. Geef elke leerling de kans om aan bod te komen en laat hen uitspreken. Gevoelens zijn niet juist of fout, ze zijn persoonlijk. Je mag dus niet toelaten dat leerlingen veroordeeld worden omwille van hun uitspraken.

FILMRECENSENT VOOR ÉÉN FILM

Doelstelling: de leerlingen kunnen in hun eigen woorden deze film samenvatten en becommentariëren.

De leerlingen zijn recensent van een tijdschrift of dagblad en de redacteur vraagt hen om in maximum vijftien lijnen een filmbespreking te schrijven over 'De Helaasheid der dingen'. Een recensie is een subjectief verslag van een film. Bedoeling is dat de leerlingen hun 'oordeel' geven over de film en niet blijven steken in een objectieve beschrijving.

DE SCÈNE DIE BLIJFT PLAKKEN

Doelstelling: de leerlingen kunnen een fragment uit de film beschrijven en vertellen waarom dit fragment hen raakt.

De leerlingen vertellen welk fragment hun het beste is bijgebleven. Je kan leerlingen die dezelfde scène kiezen best na elkaar aan bod laten komen, zodat alle meningen over een bepaald fragment gegroepeerd zijn. Zorg ervoor dat elke leerling aan bod kan komen.

DE KRINGLOOP VAN ARMOEDE

Doelstelling: de leerlingen trachten aan de hand van de film de kringloop van armoede samen te stellen volgens dezelfde stappen als bij het verhaal van Sandy (zie bijlage 5)

DE KRACHTEN VAN MENSEN IN ARMOEDE

Doelstelling: De leerlingen trachten aan de hand van de film de krachten van armoede terug te vinden volgens dezelfde stappen als bij het verhaal van An

DVD :“Och arme” (20 minuten)

Een jongerenreportage over armoede in Vlaanderen met nabespreking.

De film is toegevoegd bij dit pakket.

Nabespreking

Kijk op armoede

stap 1 mijn gevoel

De leerlingen verwoorden hun gevoelens over de reportage aan de hand van een lijst met mogelijkheden.

Beoordeel volgende omschrijvingen met behulp van deze schaal:

- ++ Ik ga volledig akkoord.
- + Ik ga akkoord.
- ? Ik weet het niet.
- Ik ga niet akkoord.
- Ik ga helemaal niet akkoord.

Hoe vond je de reportage?

Levensecht / Aangrijpend / Choquerend / Vervelend / Voorspelbaar / Spannend / Realistisch / Pessimistisch / Ontroerend / Hoopvol / ...
Of heb je er zelf nog een andere omschrijving voor?

stap 2 armoede in beeld

De leerlingen verwoorden hun indrukken en leerpunten over de reportage aan de hand van een aantal richtvragen. Ze denken ook na over de mogelijke gevolgen van een leven in armoede. Enkele richtvragen:

- *Wat is je eerste reactie na het bekijken van de reportage?*
- *Welk beeld had je van armoede vóór het bekijken van de reportage? Is dat beeld veranderd? In welke zin?*
- *Welk fragment is je het meeste bijgebleven? Waarom?*
- *Welke belangrijke informatie kan je uit de reportage halen?*
- *Welke elementen kunnen aan de oorzaak van een leven in armoede liggen?*
- *Welke gevoelens hebben de getuigen bij hun leven in armoede?*
- *Met welke getuigen kan je je het sterkst identificeren? Is er ook een getuige die je helemaal niet begrijpt?*
- *Bart, Marleen en Peter zetten zich in voor de strijd tegen armoede. Zie je zelf ook een opdracht?*

Schrijfopdrachten

opdracht 1

Voordat je de reportage bekijkt, geef je de leerlingen de naam van één van de mensen die zich inzetten voor de strijd tegen armoede: Bart, Marleen of Peter. Geef hen de opdracht om goed te onthouden wat deze persoon zegt en doet. Laat hen nadien zelf een pagina uit een 'vriendenboek' opmaken. Laat plaats voor extra vragen zoals: mijn droom is... enz.

opdracht 2

De reportage start met de vraag naar de toestand van armoede in Vlaanderen. Na het bekijken van de verschillende getuigenissen laat je alle leerlingen hun persoonlijk antwoord neerschrijven.

opdracht 3

Laat de leerlingen reporter van deze uitzending zijn. Welke vijf vragen zouden zij graag aan (één van) de getuigen stellen?

Omgaan met vooroordelen

Sommige mensen zeggen dat er in ons land geen armoede is, anderen denken dat het allemaal de schuld van de arme mensen zelf is. Iedereen heeft zijn of haar mening. Soms is die wit, zwart of lichtgrijs. Met de volgende oefening moet iedere leerling kleur bekennen. Er wordt gewerkt met een set van drie kaarten (groen, rood en oranje). Iedere kleur staat voor een antwoordmogelijkheid: akkoord, niet akkoord, twijfelen. Iedere leerling krijgt een set kaarten. Per stelling kiest de leerling een antwoordoptie en maakt zijn keuze bekend door een kaart op te steken. Nadien kan iedere leerling zijn mening toelichten via een klasgesprek. Het is niet onmiddellijk de bedoeling tot een discussie te komen. Ieder heeft een mening en dat verdient in de eerste plaats respect. Als laatste stap vraag je of er leerlingen hun oorspronkelijke mening herzien en waarom.

- *Armoede is een schending van de mensenrechten.*
- *Je bent arm als je te weinig geld hebt.*
- *Arme mensen zijn vaak te lui om te werken en ze verkwisten hun geld.*
- *Je wordt arm geboren.*
- *Hoe langer iemand arm is, hoe kleiner de kans om uit de armoede te ontsnappen.*
- *Armoede en uitsluiting zijn twee verschillende onderwerpen.*
- *Schulden hebben is je eigen schuld.*
- *Armoede kent geen kleur of nationaliteit.*
- *De samenleving heeft de plicht om mensen met (financiële) problemen te steunen: steun aan werklozen, zieken, mensen met een handicap enz.*
- *Bij ons in België is er geen echte armoede.*

Uitgespeeld!

Spel is toegevoegd bij dit pakket.

Uitgespeeld is een informatief spel dat de deelnemers laat ervaren wat kansarmoede is. Kansarmoede heeft niet alleen te maken met een laag inkomen, maar manifesteert zich op verschillende levensdomeinen tegelijkertijd, zoals huisvesting, gezondheid enz... Het spel wil bovendien ook aantonen hoe moeilijk het is om uit deze kringloop van armoede te breken.

Het spel speel je met de hele klas. Iedereen krijgt een personage toegekend en een dobbelsteen die je een hoeveelheid geluk in dit spel toekent. Het doel van het spel is hoger op de sociale ladder te geraken, zonder één van je persoonlijke eigenschappen te verwaarlozen. Verder moeten ook de verschillende levensgebieden in evenwicht zijn. Zo mag je werksituatie bv. niet verbeteren zonder dat je huisvesting en gezondheid mee verbeteren. 'Uitgespeeld' geeft een realistisch en vereenvoudigd beeld van de maatschappij waarin rijken rijker worden en mensen in armoede moeten vechten om niet verder in de kringloop weg te zakken.

Memoryspel “Ik ben iemand/niemand”

Op basis van de roman met dezelfde titel.

Bezoek ook: www.ikbeniemandniemand.be

Zie bijlage 7

Vooroordelen

(achtergrondinformatie voor leerkrachten)

“Een dure GSM hebben ze wel, maar hun schoolrekening betalen...”

Een GSM, een dure boekentas, een mooie auto, ... zijn allemaal symbolen van aanzien in onze samenleving. Mensen in armoede willen er graag bijhoren, net als iedereen. Ze kennen meestal alleen de materiële kant van welvaart en proberen hieraan te beantwoorden. Omdat hun sociaal netwerk zich vaak beperkt tot andere mensen die in armoede leven, krijgen ze niet de juiste informatie die ze nodig hebben. Een voorbeeld: Ze gaan naar de dichtstbijzijnde elektronikawinkel, omdat benzine veel geld kost, of omdat ze enkel te voet, met de fiets of het openbaar vervoer reizen. Deze elektronikawinkels zijn niet de goedkoopste, Ze vragen er naar een goede gsm die populair in de markt ligt. Verkopers spelen hier op in en tonen de duurdere soort. Omdat de gsm populair is wordt die gekocht, ook al kunnen ze hem eigenlijk niet betalen. Om erbij te horen kopen ze soms iets dat veel te duur is. Omdat anderen vinden dat zij zich duurdere aankopen niet kunnen permitteren worden ze met de vinger gewezen en niet aanvaard. Of ze nu een gsm hebben of niet, allebei de situaties zorgen voor negatieve reacties.

Een ander voorbeeld: mensen in armoede wonen in een slecht huis maar hebben wel een mooie flatscreen-televisie. Ook hier moeten we oppassen voor we een oordeel uitspreken. Mensen in armoede moeten veel drempels overwinnen om deel te nemen aan activiteiten buitenshuis. Ze weten niet hoe ze zich moeten kleden, wie ze kunnen vertrouwen, hoe ze er kunnen geraken,....

Een flatscreen-televisie is dan een duurzame ‘oplossing’ en soms de enige vrijetijdsbesteding die mensen in armoede hebben. De televisie is hun venster op de wereld. Dé manier om de kinderen rustig te houden. Het is dan niet te verwonderen dat ze daar geld aan willen uitgeven.

Een derde voorbeeld: een moeder met een dochtertje. Zij kreeg voor haar verjaardag een PLOP-boekentas van haar oma. Het dochtertje was heel blij en ging er trots mee naar school. De leerkracht zag het en stapte op de moeder af met de opmerking dat ze zo’n dure boekentas niet moest kopen als ze de schoolrekening niet kon betalen. Nu stuurt ze haar dochtertje weer met een oude boekentas naar school, omdat ze bang is voor de vooroordelen.

“Komen die nu nooit naar het oudercontact, lezen ze hun brieven dan niet?”

We veroordelen mensen snel wanneer ze ingaan tegen de normale gang van zaken. Het is zo dat vooroordelen niet berusten op fabeltjes, maar op vaak vastgestelde feiten. De ouders van kinderen die in armoede leven zullen waarschijnlijk weinig of niet naar het oudercontact komen, terwijl dit nochtans belangrijk is voor het kind.

Wanneer we de achterliggende redenen van dit gedrag zoeken in plaats van het enkel te veroordelen, dan kan men meer begrip opbrengen...

Door de problemen thuis, geldproblemen, gezinsproblemen, deurwaarders die over de vloer komen, angst dat het kind geplaatst zal worden, ziekte,... leven mensen in armoede vaak in chaos. Deze problemen komen ook niet allemaal afzonderlijk, maar te samen voor. Die chaos zorgt ervoor dat elke dag een strijd is om te overleven. Energierekeningen en andere afbetalingen zijn dan belangrijker dan papieren van school. Veel ouders komen er gewoon niet toe om de agenda in te kijken, ook al wordt dit van 'een goede ouder' verwacht. Ze houden vaak ook zelf geen agenda bij waardoor zo'n afspraak vergeten wordt. Ze leven van dag tot dag. Een mogelijke oplossing is dat de school werkt met verschillende kleuren papier. Zoals rood voor dringende mededelingen, wit voor schoolfeestjes of andere niet-verplichte mededelingen, groen wanneer iets moet meegebracht worden...

De ouders studeerden meesten zelf niet erg lang of ze spreken moeilijk of geen Nederlands. Brieven die ze van school meekrijgen zijn geschreven voor een middenklassers publiek, met woorden die voor middenklassers heel normaal klinken. Voor mensen in armoede ligt dat anders, die verstaan sommige woorden niet.

Ook is de drempel om naar school te komen erg groot. Vaak worden mensen in armoede aan de schoolpoort al bekeken. Een bezoek aan school, tussen alle andere ouders en leerkrachten is niet vanzelfsprekend wanneer men te kampen heeft met enorme minderwaardigheidsgevoelens. Men heeft het gevoel te zullen worden uitgelachen, op de vingers getikt, veroordeeld. Mensen willen niet horen dat hun kind een achterstand oploopt, of agressief tegen andere kinderen is. Ouders hebben het gevoel gefaald te hebben, terwijl ze het beste voor het kind willen.

Ze houden bijvoorbeeld hun kind veel van school weg omdat dit een manier is om ze te beschermen tegen pesterijen en vooroordelen. Zaken die zij zelf ook hebben meegemaakt op school. Zo'n oudercontact kan heel confronterend zijn met wat er allemaal misloopt in hun leven.

“Ik verlies alle zelfvertrouwen omdat ik alleen aangesproken word op wat misloopt” (vrijwilliger in armoede van Welzijnsschakels).

Waarom zijn de kinderen vaak agressief? Als reactie op de voortdurende confrontatie met wat ze niet hebben. Op het gevoel van onrecht dat ze misschien niet begrijpen, maar wel ervaren. Thuis hebben ze soms ook geleerd dat schreeuwen heel normaal is.

Het is een aanrader om in zo'n situatie tijd vrij te maken voor een huisbezoek. In plaats dat de ouders naar de school moeten komen, komt de school naar de ouders. Het is daarbij belangrijk om duidelijk te maken dat de school er niet is om te veroordelen. Zo'n huisbezoek heeft ook drempels, zoals het binnenlaten van iemand in een slecht huis. Het is belangrijk om de grenzen te respecteren die mensen aangeven.

“En maar kindjes kopen...”

Dit is een moeilijk onderwerp, en zelfs mensen in armoede hebben er niet altijd een antwoord op. Onder hen heersen er ook veel oordelen naar lotgenoten toe. Toch een aantal reacties:

Anticonceptie zoals de pil is vaak te duur om te kopen. Wanneer ze last hebben van buikloop, of moeten overgeven dan werkt de pil niet. Mensen in armoede zijn vaker ziek dan mensen uit de middenklasse door hun leefomstandigheden. Het verlangen naar nestwarmte: Ze komen soms zelf uit een groot gezin, of verlangen er naar omdat ze het vroeger gemist hebben. Ook vergroot een gezin het sociaal netwerk, wanneer de kinderen ouder zijn kunnen de ouders erop terugvallen indien nodig.

Keuzevrijheid: Mogen mensen in armoede nog kiezen? Ze worden gecontroleerd en begeleid door het OCMW, VDAB, schuldbemiddelaars,... Ze hebben het gevoel niets zelf te kunnen beslissen, omdat ze geen geld hebben om ergens in te participeren. Maar over hun buik kunnen ze wel beslissen. Een kindje krijgen is een recht.

“Die leerling heeft weer zijn huiswerk niet gemaakt.”

Bedenk dat kinderen die uit een gezin in armoede komen veel meer problemen te verduren krijgen dan een gemiddeld kind. Wanneer ze thuishkomen dan wordt er niet aan de ideale situatie voldaan waarbij ze hun huiswerk rustig kunnen maken en kunnen rekenen op steun van de ouders.

Kinderen in armoede komen thuis en moeten soms helpen in het huishouden, kleine broer of zus verzorgen,... Huiswerk wordt gemaakt aan een vuile tafel, tussen roepende ouders of ander lawaai van kinderen of televisie. De ouders kunnen soms niet helpen, omdat ze het zelf niet

de juf, die zelf haar eerste jaartje les gaf, netjes op een rijtje zette. Daarna vulde ik gewillig het briefje in waarop we van de juf bovenaan '1 september 1990' moesten schrijven. Dan vroeg de juf ons niet alleen de namen van alle broers en zussen – een hele reeks in mijn geval – maar ook het beroep van vader en moeder te vermelden.

Pas toen de juf die briefjes ophaalde en bestudeerde, begon het fout te lopen. 'Emilie Winkelmans?' zei ze. 'En je vader heet Ugolini?' Ik knikte. Papa heette inderdaad Ugolini. Mijn grootvader had nooit veel naar zijn zoon omgekeken. Papa werd grootgebracht in tehuizen. Als hij toch eens thuis was, kreeg hij slaag. Dat hardde hem. De juf begreep er intussen nog altijd niets van. En het raadsel werd nog groter toen ze de naam van mijn moeder op het papiertje las.

'En je moeder heet Stijnen. Je heet dus ook niet naar je moeder?' Ik haalde mijn schouders op. Wat maakte het uit, Winkelmans, Ugolini of Stijnen? Ik was Emilie, de zus van Brigitte, die de school alweer verlaten had en op die manier het aantal nachtmerries bij leerkrachten flink verminderd had, en van Angela, die het al met al toch wat rustiger aan deed dan haar voorgangster. Maar de juf bleef zich in het probleem vastbijten. 'Waar komt die naam Winkelmans dan vandaan?'

'Van de eerste man van mama. Die heette Winkelmans. Mama was al lang bij hem weg voor ik geboren werd.' De juf trok een bedenkelijk gezicht. 'Maar als je zijn naam draagt, ben je toch een dochter van die eerste papa?' 'Nee', zuchtte ik geïrriteerd. 'Ik ben van de tweede papa!' 'Raar!' vond de juf, die toch iets moest zeggen. Ze liet het probleem voor wat het was en stapte naar een volgende leerling. Ik zag hoe sommige klasgenootjes nieuwsgierig naar me gluurden. Ook Tamara keek me aan. Ongetwijfeld verwachtte ze een stoere reactie op al die onbeschaamde blikken.

'Niks raar!' flapte ik er daarom uit. 'Ik zal toch wel weten wie me gevogeld heeft, zeker?' Een komiek kon geen betere openingszin bedenken! De hele klas schaterde het uit. 'Genoeg!' schreeuwde de juf

Zo hard ze kon, en ze sloeg keihard met haar vlakke hand op de bank. 'Zulk taalgebruik wil ik niet. Buiten!' 'Waar de vogeljes fluiten...' kon ik niet nalaten te rijmen. Maar met de deurkrak al in mijn hand bedacht ik er nog een leukere. 'En de fluitjes vogelen...' Mijn succes kon nu helemaal niet meer stuk. Er ging een geweldige lachkramp door de klas en terwijl ik de gang op slofte, wist ik dat mijn naam gevestigd was. Op de eerste dag al had ik mijn visitekaartje afgegeven. Emilie Winkelmans liet niet met zich sollen...

Omgaan met kansarmoede : Enkele mogelijkheden tot actie bron: Cego 1993-bewerkt

(achtergrondinformatie voor leerkrachten)

Meer informatie toegepast op Erpe-Mere kan je terugvinden in “resultaten bevraging van de schoolcode van Erpe-Mere (januari 2010)”. Bezoek: www.welzijnsschakelommekeer.be . Bekijk ook de toegevoegde DVD van Welzijnszorg “Tekenen mee voor de toekomst van morgen!”.

Kosten op school

Schoolboeken, schoolgerief (kopieën, agenda, schooltas, passer, sportkleden...), schoolreisjes (Parijs, Londen, ...), grotere reizen (Italië, Griekenland, ...). Een beperkt inkomen betekent voor de meeste kansarme gezinnen hét knelpunt in de contacten met de school.

Aandachtspunten of suggesties:

- *Afspraken om de tact en de discretie altijd te bewaken*
- *De financiële inspanning van de ouders binnen de perken houden*
- *Bijkomende zaken niet inschakelen in het basispakket*
- *Organiseren van gespreide betalingen voor grotere bedragen*
- *Afspraken rond de traktaties voor verjaardagen, geschenken voor de leerkrachten*
- *Nagaan hoe, wanneer en hoeveel schoolfoto's genomen worden*
- *Bepalen wanneer de directie en andere diensten worden ingeschakeld bij niet betalen*
- *De onkosten in september en december spreiden*
- *Schooluitstappen spreiden*
- *Biedt hulp aan bij het invullen van de formulieren studietoelagen*

Mondelinge communicatie met ouders

“De ouders van die kinderen, die je zou willen zien, krijg je nooit te zien, en dat is zo frustrerend...”

Vele kansarme ouders komen niet naar school voor een oudercontact, een rapportbespreking, Niet begrijpen wat er precies wordt verteld, zich schamen ten opzichte van de andere ouders omwille van hun kledij, de taal, bang zijn voor de minder goede resultaten van zijn kind, niet weten wat de verschillende codes op het rapport willen zeggen, angstig zijn omdat men denkt dat men niet zo goed kan praten als de leerkracht,... het illustreert allemaal hoe ‘pijnlijk’ erg ouders zich op zo’n momenten schamen.

Leerkrachten hebben het op zo’n momenten vaak moeilijk, ook voor hen is dit een pijnmoment. Hoe slaag je erin alle ouders evenveel aandacht te geven, ook aan de minder mondige? Hoe krijg je het voor elkaar dat ouders elkaar evenwaardig benaderen? Hoe ga je om met de grote(re) kwetsbaarheid, het onlogische, verwarde taalgebruik, met schelden en zelfs agressief gedrag?

Aandachtspunten of suggesties:

- *Bouw vanaf de start van het schooljaar een vertrouwensrelatie op door je niet te beperken tot een formele contacten, maar probeer ook de informele contactmomenten ten volle te benutten*
- *Nodig bij ‘slecht-nieuws-gesprekken’ altijd beide ouders uit; dit zorgt ervoor dat beiden op hetzelfde moment dezelfde informatie krijgen*
- *Bereid het gesprek goed voor: wat wil je over de jongere weten, wat wil je zelf weten, wat wil je bereiken met het gesprek, welke afspraken wil je maken*
- *Neem de tijd om naar hen te luisteren en om naar hun beleving te peilen en zorg ervoor dat er in het gesprek een evenwicht is tussen luisteren naar de ouders en zelf praten*
- *Vergeet zeker niet de positieve boodschappen over de jongere mee te geven*
- *Probeer regelmatig bij de ouders na te gaan of jouw boodschappen overkomen zoals jij ze bedoelt en maak heel concrete afspraken*
- *Ga op huisbezoek en bouw een vertrouwensrelatie op*

Werken in de klas

De aangeboden leerinhouden zijn voor jongeren soms onherkenbaar en levensvreemd. Ze sluiten niet aan bij hun leefwereld. De handboeken, verhalen, opdrachten, vragen zijn vaak onrealistisch en bieden niet direct identificatiemogelijkheden.

Tegelijk wordt er onvoldoende ingespeeld op de sociale bagage en de soms sterk ontwikkelde zelfredzaamheid. Het stelt hen dikwijls in staat om in het onderwijs te overleven. Hier laten leerkrachten kansen liggen om het zelfvertrouwen en zelfwaarde gevoel van de leerlingen te ondersteunen.

Aandachtspunten of suggesties:

- *Het onderwijs laten aansluiten bij concrete ervaringen: zorgen voor concreet materiaal, bezoeken in de buurt plannen*
- *Nuttige zaken aanleren zodat 'leren' echt zin krijgt – praktische zaken voor de toekomst, om op eigen benen te staan.*
- *Inspelen op herkenbare activiteiten uit hun leefwereld*
- *Zorgen voor afwisseling tussen fysieke en mentale inspanning en ontspanning*
- *Jongeren actiever betrekken bij het leerproces door variatie in de werkvormen – zelfstandig werk, groepswork, zelfevaluatie - en ze hierbij ondersteunen*
- *Voldoende gradaties inbouwen zodat de angst om te falen kleiner wordt*

Aandacht voor jongeren tijdens vrije momenten

Heel wat ervaringen, belevingen, gevoelens die verborgen bleven, komen tijdens de vrije momenten op verschillende manieren tot uiting. We zien jongeren uit kansarme gezinnen die zich juist daar ontladend, vechtlustig en agressief opstellen. Anderen kruipen als het ware weg, vereenzamen, vermijden het contact met andere jongeren en worden daardoor gemeden. Soms worden ze gepest omwille van hun voorkomen, kledij, taal, of ze worden lastig gevallen met roddels over hun familie. Soms pesten ze zelf en hanteren ze stoer gedrag als middel om zichzelf te beschermen. Het feit dat ze onhandelbaar lijken, roept dan weer negatieve verwachtingen op van andere leerkrachten en kinderen.

Aandachtspunten of suggesties:

- *Kansen bieden tot motorische ontlading*
- *Het (zowel positief als negatief) sociaal gedrag van jongeren observeren en bespreken*
- *Aandacht hebben voor wie gepest wordt, wanneer en door wie*
- *Oog, oor en tijd hebben voor het oplossen van conflicten*
- *Bij problemen met hygiëne zeer discreet ingrijpen*
- *De sociale competentie helpen ontwikkelen: tonen hoe je binnen in een groepje kunt geraken, ze over de drempel helpen als ze graag ergens willen bij zijn, jongeren bewust maken van de effecten van hun gedrag,...*

Voorstelling werking Welzijnsschakel Ommekeer vzw

De basis : Huisbezoeken....werken aan vertrouwen!

We bezoeken maandelijks 60 gezinnen met een laag inkomen. We trachten los van vooroordelen en begripvol te luisteren naar het verhaal van de gezinnen met een laag inkomen. Door dat regelmatig contact bouwen een vertrouwensrelatie op.

Kans tot ontmoeting... sociale en culturele groepsactiviteiten

Mensen met een laag inkomen komen niet vaak buiten. Naar het toneel gaan of naar de film kost geld. We organiseren heel wat groepsactiviteiten die toegankelijk zijn aan kansengastarief (1euro50). Zo organiseren we bijvoorbeeld een daguitstap met het hele gezin naar Bokrijk, een petanquewedstrijd, een wandelzoektocht, een Sint-Maartenfeest, ...

Deze laagdrempelige groepsbijeenkomsten zorgen voor ontspanning en cultuur, zorgen ervoor dat mensen met een laag inkomen en medestanders elkaar leren kennen.

Werken rond recht op onderwijs

Via de werkgroep "Onderwijs" van het lokaal sociaal beleidsplan nemen we deel aan de uitwerking van een schoolcode die onderwijs moet toegankelijk maken voor gezinnen in armoede. We willen er ook over waken dat de schoolcode wordt toegepast.

Werken rond recht op gezondheidszorg

We koken maandelijks gezonde en betaalbare gerechten. We kopen maandelijks samen verse groenten en fruit aan. We nemen deel aan de Welzijnsraad met de bedoeling gezondheid toegankelijker te maken.

Werken rond het recht op vrijetijdsparticipatie

We hebben met het OCMW en de gemeente een samenwerkingsovereenkomst rond "vrijetijdsparticipatie". Via deze overeenkomst willen we alle sociale, culturele en sportieve activiteiten toegankelijk maken voor mensen met een laag inkomen. Het kansensysteem is een van die concrete projecten.

Onze Welzijnsschakel financieel steunen het kan!

Ons rekeningnummer : 363-0350130-97

Zin in vrijwilligerswerk ? Neem gerust contact op!

Tel : 053/83.87.61 - e-mail : welzijnsschakelommekeer@live.be

Website: www.welzijnsschakelommekeer.be

Bijlagen

Bijlage 1 : De 'Miss en Mister Solidarity' verkiezing

Bijlage 2 : Werkblad budgetoefening

Bijlage 3 : Werkbladen groepswork sociale kaart

- Gegevens te bezoeken verenigingen
- Evaluatieformulier

Bijlage 4 : Vier manieren om naar armoede te kijken: uitspraken

Bijlage 5 : De Kringloop van armoede

- Blanco lijst elementen kringloop
- Verhaal van Sandy
- Kringloop van armoede

Bijlage 6 : De krachten van mensen in armoede

- Krachten van mensen in armoede
- Verhaal van An

Bijlage 7 : Memoryspel “Ik ben iemand/niemand”

Bijlage 8 : inventaris van het materiaal in dit vormingspakket

Bijlage 1: De 'Miss en Mister Solidarity' verkiezing

Vul volgende vragen waarheidsgetrouw in en bereken zelf je score.

1. Als ik op straat een bedelaar zie,
 - a. kijk ik de andere kant op en loop voorbij.
 - b. zal ik alleen iets geven, als hij muziek maakt.
 - c. haal ik soms wat kleingeld uit mijn zakken en geef het hem.

2. Ik volg de actualiteit
 - a. door elke dag naar het journaal te kijken en soms de krant te lezen.
 - b. door af en toe naar het nieuws te kijken.
 - c. niet.

3. Mensen die deelnemen aan betogingen en manifestaties voor een goed doel vind ik
 - a. naïef.
 - b. bewonderenswaardig, omdat ze opkomen voor de belangen van een ander.
 - c. hypocrieten, die in de eerste plaats voor hun eigen belang op komen of om dat van hun kinderen.

4. In deze leuze vind ik mij het beste terug:
 - a. Wie niet slim is, is dom.
 - b. Wie niet slim is, is gezien.
 - c. Wie niet slim is, moet op de steun van anderen kunnen rekenen.

5. Ik ga naar de Wereldwinkel...
 - a. omdat ze daar lekkere chocolade hebben.
 - b. uit respect voor mensen uit de Derde Wereld.
 - c. Euh, pardon? Ik ken wel de GB, de Aldi...

6. Ik speel graag...
 - a. patience.
 - b. poker.
 - c. open kaart.

7. Minderjarige vluchtelingen
 - a. horen thuis in gesloten instellingen. Dat schrikt anderen af en dan blijven ze van de straat.
 - b. zou ik thuis voor een beperkte periode willen opvangen.
 - c. moeten zo snel mogelijk met hun ouders weer naar hun geboorteland.

8. Wie werkloos is,
 - a. moet onvoorwaardelijk kunnen rekenen op minimale steun.
 - b. moet dringend nieuw werk zoeken.
 - c. mag enkel een vergoeding krijgen als hij/zij zich omschoolt.

9. Dat er mensen in onze samenleving zijn die beroep moeten doen op voedselbedeling
- a. is een schandaal. Dit zou in onze huidige samenleving niet meer mogen bestaan!
 - b. is erg. Gelukkig zijn er heel wat mensen die hen voedselpakketten brengen en kunnen ze genieten van onze voedseloverschotten.
 - c. is het bewijs dat veel mensen niet weten om te gaan met hun geld en boven hun stand leven.

Welke type ben jij?

tussen de 34 - 45 punten

Proficiat! Jij eindigt vast en zeker bij de eerste 5 kandidaten. Solidariteit staat al je hele leven in je handpalm gegrift. De mensen uit je vriendenkring mogen van geluk spreken!

tussen de 21 - 33 punten

Een goed mens, dat is duidelijk. Hier en daar bezit je echter nog wat twijfels en leven er nog wat remmingen. Hier valt echter aan te werken. Neem daarom onmiddellijk contact op met de dichtst bijzijnde Miss of Mister Solidarity voor enig advies en goede raad. Je zal er alleen maar gelukkiger door worden.

tussen de 9 en de 20 punten

Het is best mogelijk dat 'naastenliefde' één van je verborgen talenten is, zoals je er nog een paar andere hebt. Ze zitten echter wel diep. Graven maar!

-9 of + 45 punten?

Opnieuw tellen!!

vraag 1. a1, b3, c5; vraag 2. a5, b3, c1; vraag 3. a1, b5, c1; vraag 4. a.1, b1, c5; vraag 5. a3, b5, c1; vraag 6. a1, b3, c5; vraag 7. a1, b5, c3; vraag 8. a5, b1, c3; vraag 9. a5, b3, c1.

Bijlage 2 : Werkblad budgetoefening

UITGAVEN VOOR...	Wat wil ik uitgeven	Inkomeneuro	Inkomeneuro
Startbudget			
Woning: huren of afbetalen			
Energie: verwarming, koken, elektriciteit, water,...			
Voeding			
Kleding			
Hygiëne (persoonlijk en huis)			
Verzekering, met een minimum van brand en ziekte en ev. Andere			
Vervoer, ev. Auto met verzekering, brandstof, onderhoud, afbetaling, ... Anders: trein, bus, brommer...			
Communicatie (telefoon, GSM, internet, ...)			
Ontspanning, hobby & sociaal leven			
TV: kabel distributie			
Medische kosten			
Grotere uitgaven, bv. stofzuiger			
Onvoorziene uitgaven			
TOTALE SOM:			

Bijlage 3 : Werkbladen groepswork sociale kaart

Gegevens te bezoeken organisaties:

(Erpe-Mere)OCMW Erpe-Mere : <http://sociaalhuis.erpe-mere.be/>

Hulpverlening: budgetbeheer, budgetmeer, crisisopvang, kansenpas, sociaal verhuurkantoor, steun aan asielzoekers,...

(Erpe-Mere)Welzijnsschakel Ommekeer : www.welzijnsschakelommekeer.be

Vereniging: groep van mensen die samen op weg gaan met gezinnen in armoede. Huisbezoeken, groepsuitstappen, groenten –en fruitcoöperatief, armoede structureel aanpakken,...

(Aalst) Mensen voor Mensen : <http://www.vierdewereldgroepaalst.be/>

Vereniging: groep van mensen die samen op weg gaan met gezinnen in armoede. Huisbezoeken, permanenties, uitstappen en structureel werken rond armoede.

(Erpe-Mere)Je eigen school

Aan de hand van een schoolcode tracht de school armoede uit te sluiten.

(Aalst)CAWRA Centrum Algemeen Welzijn Regio Aalst : <http://www.cawra.be/>

Hulpverlening: opvang, informatie en advies, preventie, budgetbegeleiding (zowel voor volwassenen als voor jongeren).

(Aalst) JAC Jongeren Adviescentrum Aalst: <http://www.jacaalst.be/>

documentatie, advies of gewoon een rustig gesprek voor jongeren

(Erpe-Mere)Kind en Gezin : <http://www.kindengezin.be>

Hulpverlening: aan ouders en kinderen (tot 3 jaar)

(Erpe-Mere)Mutualiteiten:

Christelijke Mutualiteit: <http://www.cm.be>

Socialistische Mutualiteit: <http://www.socmut.be>

Liberale Mutualiteit: <http://www.mut400.be>

Hulpverlening: informatie, advies rond gezondheid, preventie, ziekte, thuiszorg, hospitalisatie

Evaluatieformulier groepswerk sociale kaart

Naam van de leerling:

Waardeschaal :

- ++ zeer goed
- + goed
- minder goed
- niet goed

	++	+	-	--
Uitspraak				
Spreektoon				
Gezichtsuitdrukking				
Oogcontact				
Houding				
Belangrijke info				
Boeiend				
Overzichtelijk gebracht				
Creativiteit				

Bijlage 4 : Vier manieren om naar armoede te kijken: uitspraken

1. Ze zijn te lui om te werken en ze verkwisten hun geld maar.
2. Er worden te weinig wetten gemaakt die ten goede komen van de armen.
3. Het zal u maar overkomen, nu ligt ze weer in het ziekenhuis.
4. Als het met de economie beter gaat, komen er vanzelf nieuwe jobs.
5. Mensen die bij ons arm zijn, zijn mensen met een handicap of zieke mensen.
6. Om de gezondheid van de meest kwetsbaren te verbeteren, moeten er maatregelen genomen worden.
7. Er zijn te veel armen door de werkloosheid. Er zijn te veel machines die het werk van mensen doen.
8. De pech blijft sommige mensen achtervolgen: haar tweede baby was heel klein en ziekelijk bij de geboorte.

	Schuld	Ongeval
Persoon zelf	1. Individueel schuldmodel	2. Individueel ongevallenmodel
Maatschappij	4. maatschappelijk schuldmodel	3. maatschappelijk ongevalmodel

Bijlage 5 : De Kringloop van armoede

Armoede in verschillende levensdomeinen

GEZINNEN met problemen	
Slechte en ongezonde HUISVESTING	
Weinig en/of onaangepast ONDERWIJS	
Geen, gevaarlijk of minderwaardig WERK	
Vaak ZIEK	
Onvoldoende INKOMEN	
Ongezonde en eentonige VOEDING	

Verhaal van Sandy

Sandy is geboren in 1989 in een oude sociale woonwijk. In de gemeente noemen ze de wijk "Sarajevo". De voorgevel van de woning: een deur en twee vensters. Per drie woningen is er een poortje voorzien. Langs daar kan iedereen de achterkant bereiken. Dat geeft natuurlijk af en toe problemen, want je moet de tuin van de buurman betreden om in je eigen tuin te komen. Het huis is te klein om er met zes te wonen. De muren zijn vochtig, de vloer is van slechte kwaliteit en moeilijk te onderhouden.

Sandy is vaak ziek. Maar medicatie kost veel. Perdolan of een pijnstiller moet dan helpen. Moeder weet wel dat het OCMW kan bijspringen om de kosten te betalen. Ze houdt de sociaal assistenten echter liever buiten omdat ze vreest dat de kinderen dan zullen geplaatst worden. Moeder verbleef zelf een groot deel van haar jeugd in een instelling. Ze trouwde op haar achttiende en werd al heel snel zwanger.

Moeder noemde haar Sandy, zoals in de film Grease met Olivia Newton John en John Travolta. Misschien droomde ze voor haar een mooie toekomst in de showbiss...

Sandy hangt veel rond in de buurt met haar broers en zus. Het is trouwens beter vader niet te veel voor de voeten te lopen. Sinds hij voor de zoveelste keer zijn werk verloor, is hij vaak agressief. Als ongeschoolde arbeider is het niet gemakkelijk om een job te vinden.

Naar de kleuterklas is Sandy niet gegaan. Die ligt veel te ver uit de buurt. Omdat de kleren die zij droeg soms niet erg fris roken, kreeg ze in de lagere school vlug een bijnaam: stinkbeestje.

De achterkant van de klerkast is nu eenmaal beschimmeld en krijg die geur maar uit je kledij. Zelfs al wast moeder nog zo veel, het lukt maar niet.

In vergelijking met de andere kinderen in de klas was Sandy een stuk kleiner: veel verse groenten en fruit komen er thuis niet op tafel. Je weet zeker niet wat dat kost, zegt moeder altijd. Bovendien houdt Sandy zich graag ook wat weggedoken en klein, want zij voelt wel dat zij anders is. Over thuis, vertelt zij niet veel en eens de ouders van haar vriendinnen weten waar ze woont, wordt ze niet meer uitgenodigd op verjaardagsfeestjes.

Alleen in de eigen buurt, met haar kameraden voelt ze zich goed. Daar kan ze tonen wat ze waard is. Ze maken samen veel plezier. Sandy heeft gevoel voor humor en altijd staat ze klaar om een handje toe te steken. Iedereen in de wijk apprecieert haar daarvoor.

Op school gaat het met Sandy niet goed. Ze heeft te veel zorgen en kan zich niet concentreren op de lessen. De uitleg over internet en de vakantie-uitstappen interesseren haar niet.

Maar de leerkracht zorgt voor wat bijlessen en laat haar elk jaar overgaan. Want Sandy is een stille, brave meid, al is haar huistaak niet vaak gemaakt...

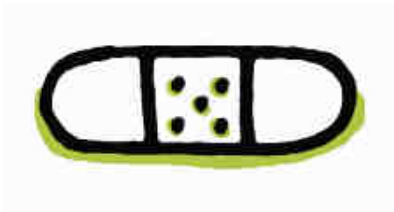
Thuis helpt Sandy met wat klusjes want vader drinkt meer en meer. Ze is heel handig en het is dan ook logisch dat ze er voor kiest om een beroep te leren. Het CLB vindt dat trouwens het beste voor haar, al blijkt tot ieders verwondering uit de testen dat Sandy een hoog IQ heeft. Werken in de verzorging ziet ze echter zelf goed zitten. Mensen helpen heeft ze thuis geleerd. Bovendien wil ze ver weg van de saaie schoolbanken.

Wanneer ze op een dag thuiskomt, slaat vader de boel aan diggelen. Moeder zet hem buiten. De rust keert weer. Na een paar maanden neemt moeder een nieuwe vriend in huis. De nieuwe vriend is echter vooral geïnteresseerd in het inkomen van moeder, zodat moeder in het zwart links en recht wat bijklust om de eindjes aan elkaar te kunnen knopen.

Sandy kan het niet langer aan. Zij is bijna 17 en hopeloos verliefd op Johan, een stoere bink die twee straten verder woont in de wijk.

Sandy wordt zwanger en gaat inwonen bij Johan en zijn moeder. Ze bevalt twee maand te vroeg van een schat van een baby. Britney noemen ze hun dochter, naar de bekende zangeres,...

De kringloop van Armoede

Gezondheid

voeding

Inkomen

Onderwijs

Werk

Huisvesting

Gezin

Bijlage 6 : De krachten van mensen in armoede

Kracht	
Solidariteit	
Overlevingsvaardigheden	
Draagkracht	
Rechtuit en “echt” zijn	
Humor	
Creativiteit	
Het zorgende	

Het verhaal van An

Een werkloze alleenstaande moeder met een dochter en gehandicapte zoon, die leeft op de rand van de armoede.

'Ik ben bang voor de winter'

Soms hebben An, haar dochter Ellen en haar gehandicapte zoon Dries slechts 20 euro over per week om van te eten. 'Maar ik laat me nooit naar beneden trekken. Ik ben een taaie, hoor', zegt An.

Dries is 13 jaar. Een knappe opgeschoten tiener. 'Volwassen wordt hij zeker twee meter', zegt zijn moeder An (36) trots. Maar in dat grote lichaam zit een kindje van nog geen twee jaar oud. Dries is zwaar gehandicapt. 'Tot zijn vijf jaar was hij een 'plat' kind. Hij kon zelfs niet kruipen. Maar ik heb me daar nooit bij neergelegd. Nu is hij beter. Hij zit in een rolstoel.

Hij is ook vooruit gegaan met het spelen van allerlei computerspelletjes. Dat doet hij graag. En films kijken. Wat natuurlijk allemaal niet goedkoop is', zegt zijn moeder. Fier toont ze de foto's van zijn plechtige communie, enkele maanden geleden. 'Met dat mooie hemd dat hij toen aan had, heb ik geluk gehad. Ik heb het bij O'Neil kunnen kopen voor amper één euro en een half. Een buitenkansje.'

An heeft een werkloosheidsuitkering van nog geen 900 euro per maand, omdat ze nooit geen vaste job heeft kunnen krijgen. Anders had ze misschien 1100 euro gehad. Ze trekt wel een verhoogd kindergeld van ongeveer 700 euro. An 'hoopt' dat haar echtscheiding in oktober zal uitgesproken worden. En dat ze tegen dan zal weten of ze nog in haar huis zal kunnen blijven wonen. Dankzij het Vlaams Woningfonds dat voor gezinnen met gehandicapte kinderen een goedkopere lening geeft, betaalt ze per maand iets meer dan 450 euro per maand af aan haar huis. Ze hoopt dat dat zo zal blijven.

De schoolkosten voor Dries lopen per maand op tot 200 euro. Gelukkig heeft ze geen problemen met de uitbetaling van de alimentatie van haar ex-man. 'Het is te weinig, maar ik maak daar nu geen probleem meer van', zegt An. 'Dan schiet er weinig over. Ik vrees dan ook de winter en de kosten van de stookolie. Altijd snel 400 euro voort 500 liter. Dat wordt weer stressen', zegt An.

Nog een 'geluk' is dat ze slechts één lening heeft. 'Ik heb bij Neckermann een lening gekregen voor de aankoop van een nieuwe wasmachine. Als er een probleempje is met de stoelgang van Dries, moet ik soms wel drie keer per dag zijn lakens wassen. En dan is er al dat incontinentiemateriaal. Van een gewone bank krijg je als alleenstaande, werkloze moeder met een gehandicapt kind geen lening voor de aankoop van een wasmachine. Maar omdat ik ooit klant was bij Neckermann heb ik die lening gekregen. Ik betaal ongeveer 25 euro per maand af. Maar dat is ook de enige lening die ik nog heb', zegt An.

Voor dochter Ellen (14) heeft An zowat 300 euro uitgegeven voor het nieuwe schooljaar. 'Gelukkig had ik een beetje geld teruggekregen van de belastingen', lacht An. 'Maar dan zijn er nog de kosten van een auto. Ik kan met Dieter niet zonder. Anderhalf jaar geleden had ik nog een ongevalletje met een bus van De Lijn. Die bus reed helemaal in het midden van de baan. Er kwam een proces van. Dat is natuurlijk in hun voordeel uitgesproken. Alweer kosten natuurlijk.'

Ans ouders hadden het ook al niet breed. 'Soms krijg ik van mijn moeder eten dat zij krijgt van de voedselbank. Maar dat is dikwijls eten, met een vervallen versheidsdatum. Daar doe ik niet aan mee. Soms heeft mijn moeder tekort en help ik haar. Zo kocht ik haar een gasfles omdat ze geen verwarming had vorige winter. Als ik brood koop, steek ik de helft ervan in de diepvriezer. Dan heb je altijd vers brood en gooi je niets weg. Vroeger had ik kippen die de etensrestjes opaten. Maar omdat ik geen restjes meer heb, heb ik ook geen kippen meer.'

Ik heb ook een buur die in een fabriek werkt, waar ze gratis cola mee naar huis krijgen. Hij geeft die aan mij. Dus op de frisdranken kan ik ook besparen.' An en Ellen kijken altijd uit naar dat ene weekeind per maand of per anderhalve maand dat ze zelf eens vrij zijn. Dan mag Dries op de school blijven slapen. Maar een echte vakantie kan er voor hen niet af. 'Een weekeinde Centerparcs zou al genoeg zijn. Als we een uitstap doen, neem ik Dries zijn chocolade mee. Hij is dan wel geen snoeper. We gingen laatst met hem op wandeltocht. Er waren van die posten waar je je wandelkaart moest laten afstempelen. Hij had begrepen dat je daar allerlei snoep en drank kon krijgen. Gelukkig had ik zijn chocolade mee. Anders is dat allemaal niet te betalen.'

An toont de fotomap waarmee ze met Dries communiceert. Als je hem een foto toont van de tafel, of van het bed of van de auto van zijn vader, dan weet hij wat hem te wachten staat. Dan moet hij weldra gaan eten, gaan slapen of komt zijn papa hem halen. 'Dat geeft hem rust. Ze hebben ons een toestelletje beloofd met dezelfde techniek. Dan kan hij zelf met een knop laten merken wat hij nodig heeft. Zo zal hij gemakkelijker kunnen communiceren met familie of vriendjes als hij daar op bezoek is', zegt An. 'Maar we weten nog niet wanneer dat komt.'

Bijlage 7 : Memoryspel “Ik ben iemand/niemand”

Vorbereiding

Het spel vraagt weinig voorbereiding.

- Kopieer bladzijde 1 tot 4 van het memoryspel (bij voorkeur op steviger papier en bladzijde 1 en 2 op een andere kleur, dan bladzijde 3 en 4)
- Knip de kadertjes uit (of laat uitknippen...)

Spel

- Het spel kan gespeeld worden in groepen van 2 tot 6 personen
- Leg alle kaartjes van bladzijde 1 en 2 eerst op tafel met de tekst en tekeningen naar boven.
- Laat een tekst kiezen en lezen en laat de juiste bijhorende tekening kiezen. (gaat over de “buitenkant van armoede” en de levendomeinen van “de cirkel van armoede”. De fragmenten komen uit de roman “Ik ben iemand/niemand”)
- Vervolgens kan hetzelfde herhaald worden met de kaartjes van bladzijde 3 en 4. (gaat over de “binnenkant van armoede”)
 - ➔ je kan het spel ook spelen volgens de echte memoryregels (kaartjes liggen omgekeerd, en je moet de juiste duo’s verzamelen).
 - ➔ Duurt dan wel langer

Vaak ZIEK

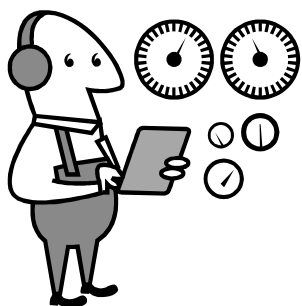
Onvoldoende inkomen

**Weinig en/of aangepast
onderwijs**

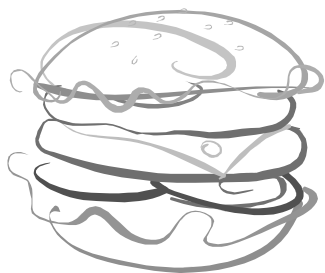
Gezinnen met problemen

**Geen, gevaarlijk of
Minder gewaardeerd werk**

**Slechte en ongezonde
huisvesting**

Ongezonde, eentonige voeding

"Korte tijd later zag ik bij een dancing een bordje hangen: **'Toiletjuffrouw gezocht'**. Misschien was dat iets voor mij? Als kind vond ik het ook niet erg om vieze toiletten schoon te maken."

"Als ik al mijn **pillen** samen bekijk, moet ik ze vooral nemen omdat ik **stress** heb. Ik kan ze allemaal weggooien als ik een gezond huis zou hebben en minder spanningen door de armoede."

"De agent negeerde hem en keek strak in mijn **gezwollen gezicht**. 'Denk goed na wat ge doet.' Zei hij. 'Geen enkele vrouw verdient het om door haar man te worden **geslagen...**'"

"We **wachten** al twee jaar op een sociale woning en een woning op de privé markt kunnen we ons niet veroorloven. We hebben nu **een goedkoop huisje** gevonden voor 300 euro. Het is er krap en in slechte staat."

"Toegegeven, ik was inderdaad **geen voorbeeldige leerling**. Als er thuis weer eens ruzie was met mijn broers- en wanneer was er geen ruzie? - hadden papa en mama het veel te druk om mijn lessen te overhoren."

"De elektriciteit in de keuken is al een tijdje uitgevallen', legde ik wat overbodig uit. De budgetbegeleidster keek naar het elektrische fornuis. **'Hoe kookt ge dan?'** 'We zijn de voorbije dagen een paar keer frieten gaan halen.'"

"Ik had nog altijd **geen inkomen**. Audry zou stilaan op flessenvoeding moeten overschakelen en ze kostte nu al **een klein fortuin**. Hoe moest dat straks verder als de **deurwaarder** weer kwam aankloppen?"

<p>"Ik zeg altijd dingen die hem kwaad maken. Het is mijn schuld. Het is mijn verdomde schuld."</p>	<p>"Ik huilde en wilde dood. Als ik daar dan lag te snotteren, kwam de lieve verpleegster langs."</p>
<p>"Allemaal nullen, herhaalde ik toonloos en ik dacht onvermijdelijk aan pa, die zo vaak had gezegd dat ik een nul was en altijd een nul zou blijven."</p>	<p>"Armoedzaaiers? Was dat de manier waarop de mensen naar ons keken? Ik begreep het niet. Ik had ons nooit als armoedzaaiers beschouwd."</p>
<p>"Hilde (de budgetbegeleidster) maakte me vooral wegwijs. Ze kende veel beter de weg in de doolhof van paperassen waarin Nico en ik vaak verdwaalden."</p>	<p>"Ik deed er alles aan om te verbergen dat ik eigenlijk in een krot leefde. De vochtplekken die toch nog door het behang kwamen, werden zorgvuldig verborgen achter schilderijtjes."</p>

Uitsluiting

Laag zelfbeeld

Moedeloosheid

Niet verworven vaardigheden en kennis

Schaamte

Schuldgevoelens

Achtergrondinfo bij memoryspel

buitenkant van armoede:

GEZONDHEID

Mensen die in armoede leven hebben vaker **een slechte gezondheid**. Door een slechte leef- en werkomgeving worden men vaker ziek. De dagelijkse stress en de materiële beperkingen van een leven in armoede wegen door op iemands **lichamelijke en geestelijke gezondheid**.

VOEDING

Voor mensen die moeten rond komen met een laag inkomen, **schiet er vaak niet meer veel over om te voorzien in basisbehoeften zoals voedsel**. In 2006 deden er 107.000 mensen beroep op de voedselbank, en dat cijfer blijft stijgen.

GEZINNEN IN PROBLEMEN

De **stress** van een leven in armoede, **weegt zwaar door** op een gezin. Stress omwille van de deurwaarder die komt aankloppen, onzekerheid over de kinderen,... schijnbaar kleine aanleidingen zorgen daardoor soms tot extreme reacties.

INKOMEN

In België leeft **14,7% van de inwoners**, anderhalf miljoen mensen, onder de **armoedegrens**. Voor een alleenstaande ligt deze grens op € 878 per maand. Wie moet rondkomen met een inkomen lager of gelijk aan dit bedrag, loopt het risico in armoede terecht te komen. Daarnaast leven er **700 000** mensen **permanent** in armoede.

ONDERWIJS

Het Vlaams **onderwijs** behoort tot de Internationale top. **Nergens is de kloof tussen sterke en zwakke leerlingen zo groot**. Uit onderzoek weten we dat kinderen in armoede een ontwikkelingsachterstand oplopen. Veel kinderen uit kansarme gezinnen worden doorverwezen naar het **buitengewoon onderwijs**, wat uiteraard **gevolgen** heeft voor later.

WERK

Onderzoek wijst uit **dat 4% van de werkende Belgen** in armoede leeft. Werk hebben is dus niet dé garantie om uit de armoede raken.

WONEN

In Vlaanderen zijn er meer dan **200.000 woningen** die bewoond en in slechte staat zijn. In België leeft **24 %** van de bevolking in een woning die één of meer gebreken kent.

Binnenkant van armoede:

MOEDELООSHEID

Naargelang **de draagkracht**, kunnen sommige mensen zware klappen relatief goed verwerken, anderen geraken er alleen nooit bovenop. Op die manier krijgen ze het gevoel het leven niet meer onder controle te hebben, waardoor **moedeloosheid** ontstaat.

SCHAAMTE

Van buitenaf merk je soms niets. Hun kinderen hebben een gsm, spelen op de playstation,... allemaal zaken die we als buitenstaander in vraag stellen, maar die ze alleen maar kopen **om erbij te horen** en om hun kinderen te plezieren. **Ze schamen zich** over hun situatie.

UITSLUITING

Mensen in armoede **voelen zich permanent uitgesloten**. Dit gevoel wordt versterkt door de vele pogingen die ze ondernemen om aansluiting te zoeken bij de samenleving. Om er ook bij te horen, richten armen zich op de uiterlijk waarneembare kenmerken van zogenaamd "geslaagde" middenklassers.

EIGENWAARDE - GEVOEL

Buitenstaanders leggen de schuld van de armoede dikwijls bij de mensen zelf. Daardoor voelen ze zich verworpen, vernederd en hebben **een laag zelfbeeld**.

SCHULDGEVOEL

Mensen praten zichzelf op verschillende manieren **een schuldgevoel** aan. Ofwel voelen ze zich met de vinger gewezen door buitenstaanders. Ofwel nemen ze de schuld voor hun situatie op zich, door de weinige steun/veiligheid die ze ondervinden in hun eigen leefomgeving.

KENNIS- EN VAARDIGHEIDSKLOOF

Op school, thuis, in de jeugdbeweging,... leer je als kind heel wat vaardigheden. Mensen in armoede hebben bepaalde **vaardigheden** echter niet meegekregen. Eveneens gaapt er ook **een grote kenniskloof** tussen beide werelden. Armen kennen bijna niets van de wereld van de niet-armen

Bijlage 8 : inventaris van vormingsmateriaal in bijlage

- Vormingspakket ‘inzicht in armoede’
- 2 boeken “ Ik ben iemandniemand”
- DVD “De helaasheid der dingen”
- DVD Welzijnszorg :
 - Deel 1:“Teken mee voor de toekomst van morgen
 - Deel 2:”Och arme”
- Informatief spel “uitgespeeld”